

KOLUMBUSZ ÚTINAPLÓJA

KOLUMBUSZ ÚTINAPLÓJA

FORGATTA ELŐRE A KÖNYV
SZERZŐNTAL.

1492-1992

KOLUMBUSZ

ÚTINAPLÓJA

FORDÍTOTTA ÉS SAJTÓ ALÁ RENDEZTE
SZERB ANTAL

AKADÉMIA KIADÓ · BUDAPEST 1991

507889

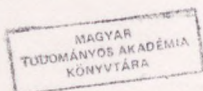
A KÖTET AZ EGYÉNISÉG ÉS ALKOTÁS
SOROZATBAN JELENIK MEG

SZERKESZTI

FURKÓ ZOLTÁN

A KÉPANYAGOT ÖSSZEÁLLÍTOTTA

BARABÁS JÓZSEF

ISBN 963 05 5975 7

KIADJA AZ AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST
ELSŐ KIADÁS 1941

© AKADÉMIAI KIADÓ, BUDAPEST 1991

HUNGARIAN TRANSLATION © SZERB ANTAL ÖRÖKÖSE
MINDEN JOG FENNTARTVA, BELEÉRTVE A SOKSZOROSÍTÁS, A NYILVÁNOS
ELŐADÁS, A RÁDIÓ- ÉS TELEVÍZIÓADÁS, VALAMINT A FORDÍTÁS JOGÁT, AZ
EGYES FEJEZETEKET ILLETŐEN IS.

A BORÍTÓN: HAJÓK A 16. SZ. ELEJÉRŐL. PEDRO DE MEDINA ARTE DE NAVEGAR (1545) C. MŰVE ALAPJÁN

A KIADÁSÉRT FELELŐS
AZ AKADÉMIAI KIADÓ ÉS NYOMDA VÁLLALAT IGAZGATÓJA
FELELŐS VEZETŐ: ZÖLD FERENC

BUDAPEST, 1991

FELELŐS SZERKESZTŐ: BARABÁS JÓZSEF
MŰSZAKI SZERKESZTŐ: CSÁKVÁRI ANDRÁS
A FEDÉLTERV GERHES GÁBOR MUNKÁJA

KIADVÁNYSZÁM: 2890

A SZEDÉSI MUNKÁT A FÉNYSZEDŐ KÖZPONT KFT.,
A NYOMÁST ÉS KÖTÉST AZ AKADÉMIAI NYOMDA VÉGEZTE
MEGJELENT 6 (A/5) ÍV + 2 ÍV MELLÉKLET TERJEDELEMBEN

KOLUMBUSZ VAGY COLÓN KRISTÓF származását, élettörténetének kezdetét homály borítja, amely esetleg szándékos is lehet. Születési éve sem bizonyos. Fiatal korában talán kalóz volt, így szerezte meg a gyakorlatban hatalmas tengerészeti ismereteit. De a földrajzi könyvek olvasása közben merült fel benne az a gondolat, hogy a Marco Polo és mások által leírt kincses Indiát, Kínát és Japánt nyugati irányban talán könnyebben lehet megközelíteni, mint a szokásos keleti, szárazföldi úton, amelyet a török birodalom terjeszkedése amúgy is kockázatosná tett. Tervét először János portugál király elé terjesztette, hiszen ebben az időben Portugália volt Európa igazi tengerészálama, az első nagy felfedezések hazája. De János király tanácsadói a tervet üres ábrándnak tekintették. Kolumbusz erre Ferdinándhoz és Izabellához, a spanyol országok uralkodóihoz fordult, akik éppen azzal foglalkoztak, hogy elfoglalják Granadát, a mohamedánok utolsó nyugati fellegvárát.

Jobbakhoz nem is fordulhatott volna. Katolikus Ferdinánd (uralkodott 1474–1516), Aragónia királya, feleségül vette Izabellát, Kasztília királynőjét és erős, egységes birodomba egyesítette – az egy Portugáliát kivéve – a Pireneusi-félsziget kis királyságait. Ortega y Gasset, a kitűnő spanyol esszéista, Gerinctelen Spanyolország c. könyvében arról beszél, hogy az országokat nem külső erőszak egyesíti, hanem valami nagy uralkodói program, királygondolat, amelyhez országok és népek elbűvölten csatlakoznak. Ilyen királygondolat volt, mondja, Ferdinándé, Spanyolország legnagyobb uralkodójáé. Vele indul meg Spanyolország fellendülése, fénykora. A király géniusza felismerte Kolumbusz géniuszát és bölcs tanácsadói sem tudták eltéríteni: Kolumbuszt útnak indította Nyugat felé. Kolumbusz is a nagy királyi programba kapcsolódott bele, a születő új birodalom expanzív ereje

dagasztotta, a szeleknél is hatékonyabban, vitorláit. Ennyit könyvünk előzményeiről.

Kolumbusz hajónaplója, amelybe naponként beírta az eseményeket, elveszett. Nem maradt fenn belőle napjainkig több, mint a fedél egyik fele és két lap, rajta a nagy felfedező saját kezű egy-két mondata, továbbá egy térképvázlat. Ezek a nagy értékű emlékek most Madridban vannak, az Alba család levéltárában, hacsak gazdát nem cseréltek a spanyol polgárháború folyamán.

A naplót Kolumbusz átadta Ferdinánd királynak és Izabella királynénak, akik lemásolták és az eredetét maguknak tartották. Minthogy ez a napló nagy fontosságú okirat volt, amelyet a portugálokkal küszöbön álló vitában fel akartak használni, nagy titokban tartották és lehet, hogy a lemásolásnál üdvös hamisításokat is végeztek rajta.

„India”, vagyis Amerika első történetírója, Bartolomeo de Las Casas püspök birtokában volt, a Kolumbusz családja által rendelkezésére bocsátott dokumentumokon kívül, e napló egy másolatának is; ezt a naplót részben szóról szóra átveszi, részben alaposan kivonatolja nagy történelmi művében. Ez szövegünk egyik forrása. A másik forrás Kolumbusz fiának, Fernandónak könyve apjának életéről.

A nyájas olvasó az itt következő lapokon kivonatokat vesz kezébe Kolumbusz hajónaplójából, amelyet első útja alkalmából írt. Csak kivonatokat, mert az egész napló, számos ismétlése révén, kissé fárasztó olvasmány volna. De nem hagytunk ki belőle semmit, ami hangulati szempontból hozzátartozik teljességéhez. Igyekeztiünk stílris eszközökkel is visszaadni a napló régies naivitását, naiv őszinteségét és naiv képmutatását, a késő középkor emberének tőlünk oly idegen lelkiségét, amely belőle tükröződik.

Az olvasót bizonyára az lepi meg legjobban, hogy milyen kicsinyek a dolgok közelről nézve, milyen lényegtelen apróságokkal kezdődik az újkor, milyen kevéssé tudják a történelemalkotó emberek, hogy mit cselekszenek. Kolumbusz és társai hősieken nekivágnak a még át nem hajózott óceánnak, három karavallával, mai fogalmak szerint három törékeny bárkával – és ebből lesz Amerika! De ők maguk sem tudják, milyen bátrak, mert az óceánt sokkal kisebbnek tartják, mint amekkorá; ha tisztában volnának méreteivel, talán rémülten visszafordulnának. És mikor felfedezik Amerikát, azt gondolják, hogy valahol Japán közelében lehetnek, és amikor meglátják az első dohányosokat, egyáltalán nem gondolnak semmit.

És elgondolkoztat bennünket a napló civilizáció és barbárság fogalmán is, amint a civilizáltak először találkoznak a bennszülöttek világával. Felmerülhet bennünk a kérdés: vajon nem a barbárok voltak az igazi civilizáltak és a civilizáltak az igazi barbárok? Mert hiszen nincs kétség, hogy a drága, szelíd bennszülöttek, akik Kolumbusz tanúságtétele szerint még sohasem láttak fegyvert, az arany értékét nem ismerik és félénkek, mint a nemes állatok, emberi értékben messze felette állanak a fehéreknek, akik Kolumbuszt a Kanári-szigeteken – hazatértében – fogságba akarják ejteni, de felette állnak a felfedezőknek is, akiket az arany vad láza hajtott és akik egy évszázad alatt kiraboltak, kiirtottak, rabszolgaságba süllyesztettek és őserdők mélyébe kergettek egy egész világot, amely az övéknél talán szebb és emberibb volt. Kolumbusz maga még naivan egymás mellett éli át a kétféle állásfoglalást a bennszülöttekkel szemben: egyrészt kedves emberi lelkek, akiket meg kell téríteni az igaz hitre, másrészt ők az aragnál is értékesebb ingyen munkaerő, amelyet erőszakkal is igába kell törni. A napló olvasása közben a régi angol tréfa jut eszünkbe: a fehérek először térdre estek, azután a bennszülöttekre.

„Minden egyenes és minden görbe” – tanította Goethe. Kolumbusz első útjával a történelem egyik legdicőségesebb és leggyalázatosabb fejezete kezdődik, a spanyol conquista-dorok kora.

A fordító.

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JHESU CHRISTI. A legkeresztényibb, legmagasabb, legméltóságosabb és leghatalmasabb fejedelmeknek, a spanyol földek és a tengeri szigetek királyának és királyné asszonyának, a mi urainknak.

Eme mostan folyó 1492-dik esztendőben, miután Felségtek a még Európában élő mórok uralmának a hatalmas Granada városában véget vetettek, tehát abban a városban, ahol ugyanennek az esztendőnek január hava második napján tulajdon szemeimmal láttam, amint dicsőséges küzdelem után Felségtek királyi lobogóit felvonták az Alhambra tornyára, amely a fentnevezett városnak erődtímenye és amint a mórok királya elhagyta palotáját, hogy Felségtekhez és a herceghez kézcsókra járuljon; ama hírek alapján, amelyeket Felségtek elé terjesztettem India országaira és egy fejedelemre vonatkozóan, akit „Nagy Kánnak” neveznek, ami nyelvünkön annyit jelent, mint „Királyok Királya”, és arra a hírre való tekintettel, hogy eme fejedelem és elődei több ízben küldtek volt követeket Rómába, kérve a pápát, küldené hozzájuk szent hitünk néhány tudós doktorát, aki őket a hitben oktassa, de a Szentatya sosem hallgatta meg kérésüket, amiért is számtalan lélek veszett el, a bálványimádásnak és elvetemült szektáknak esvén áldozatul – ugyanabban a hónapban tehát megfontolván a dolgot Felségtek, mint katolikus keresztények, mint a szent keresztény hit barátai és terjesztői, mint Mohamed szektájának és minden egyéb bálványozásnak és eretnekségnek ellenségei, jónak látták, hogy engem, Kolumbusz Kristófot Indiának fent említett tájaira küldjenek, ama fejedelmeket, népeket és helyeket felkeresendő és megvizs-

gálandó, hogyan lehetne őket szent hitűnkre megtéríteni. Ily módon jutott osztályrészemül a feladat, hogy ne a szárazföldi úton igyekezzem Kelet felé, miképpen az eddig szokásban volt, hanem nyugati irányban indulnék el, tehát oly úton, amelyet tudomásunk szerint mind ez ideig még senki sem járt be.

Valamennyi zsidónak királyságtokból és országaiktokból való kiűzetése után Felségtek ugyanazon januárius havában megparancsolták nekem, hogy egy jó erős armadával Indiának felülmondott partjai felé tengerre szálljak. Felségtek engem ekkor kegyük számos jelével halmoztak el, így nemesi rangra emeltek és megengedték, hogy ezután *Donnak* nevezhessem magam, továbbá kineveztek az óceáni tenger admirálisává, valamint mindahány majdan általam felfedezendő és meghódítandó óceáni sziget és szárazföld, valamint mások által a jövőben felfedezendő szigetek és földek alkirályává és örökös kormányzójává, és kimondták, hogy elsőszülöttem, ugyanezekkel a jogokkal felruházva, utódomba fog lépni és ez így leszen nemzedékről nemzedékre.

Ily módon ugyanennek az évnek, azaz 1492-nek május hava 12. napján, amely szombati napra esett, elindultam Granadából és Palos nevű helyre mentem, amely tengeri kikötő, ahol is három erre a célra fölötte alkalmas hajót szereltem fel. Ez év augusztusának harmadik napján, pénteken, napnyugta előtt egy félórával elhagytam e kikötőt, élelemmel és legénységgel jól ellátva és a Kanári-szigeteknek irányítottam hajóimat, amelyek Felségtek birtoka és a felülmondott óceánban fekszenek. Innen szándékoztam útnak indulni és mindaddig haladni, míg csak Indiába nem jutok, hogy ott a Felségtektől rámbízott üzenetet ama fejedelemnek általadjam és ily módon megbízatásomat teljesítsem.

Ezért eltökéltem magamban, hogy nap mint nap a legszorgosabban feljegyzek mindent, amit ezen az úton cselekszem avagy látok, és megírok minden történetet, amely utunkon velünk megyesik. És mi alatt, Fejedelmi Pártfogóim, éjszaka feljegyzem, ami napközben történt és napközben feljegyzem, ami éjszaka történt, azt is eltökéltem, hogy új tengeri térképet rajzolok, amelyen feltüntettem majd az egész

óceán földrajzi fekvését és emez óceán országait. Azonkívül összeállítok egy könyvet is, amelyben mindent az ekvinokciális szélesség és nyugati hosszúság szerint fogok képszerűen megábrázolni.

Hogy mindezt véghezvihessem, okvetlenül szükség lesz rá, hogy megfeledkezzem az álomról és egész figyelmemet a hajózásra fordítsam; mert csak ily mód lehet nagy feladatomnak eleget tenni. Ez mondhatatlanul fáradságos lesz.

1492. augusztus 3-án, pénteken nyolc órakor elhagytuk a Palos partját és többszörös kanyarodással napnyugtáig hatvan tengeri mérföldet tettünk dél felé, ami tizenöt földrajzi mérföldnek felel meg, azután délnyugatnak fordultunk, a Kanári-szigetek irányába.

(Kolumbusz hajói augusztus 9-én, szerdán, megérkeztek a Kanári-szigetek egyikére, Ferróba. Itt élelmet és vizet vettek fel, majd szeptember 6-án, csütörtökön ismét útra keltek. Útjukat három portugál karavella igyekezett elvágni, mert a portugál király nem nézte jó szemmel Kolumbusz vállalkozását.)

Nappali és éjszakai utunkon 240 tengeri mérföldet tettünk meg, de csak 192 mérföldet jegyeztem fel, nehogy a legénység az út hosszúsága miatt türelmetlenkedjék.

(Mert Kolumbusz biztosította arról útítársait, hogy India nincs nagyon messze Európa nyugati partjától; a következőkben az adatokat állandóan meghamisította, hogy a többiek ne vegyék észre, mekkora utat tettek már meg.)

...Az idő olyan kellemes, mint Andalúziában áprilisban. Itt történt, hogy először pillantottunk meg nagy tömeg üde zöld füvet, amely csak nemrég szakadhatott le a földről, amiért is mindenki úgy vélekedett, hogy valamely sziget közelében lehetünk, de nem a kontinens közelében; mert úgy gondolom, a kontinens távolabbra fekkhet.¹

¹ A fű, amelyről itt Kolumbusz beszél, az ún. Sargasso-tenger, az Atlanti-óceánon tapasztalható jelenség. A kontinens, amelyről szó van, Cathay vagyis Kína. Kolumbusz Marco Polo útleírása alapján arra számított, hogy előbb azokat a szigeteket kell elérnie, amelyek Kína keleti partját koszorúzzák, közöttük Cipangót, vagyis Japánt.

1492. AUGUSZTUS 3.,
PÉNTEK

SZEPTEMBER 10.,
HÉTFŐ

SZEPTEMBER 16.,
VASÁRNAP

SZEPTEMBER 18.,
KEDD

Ezen a napon és a rá következő éjszakán több mint 220 tengeri mérföldet tettünk meg, de csak 192-t jegyeztem fel. A tenger egész idő alatt csendes és nyugodt volt, mint a folyó Sevillánál.

Ezen a napon Martin Alonso² a gyorsan haladó Pintával megelőzte hajómat, minekutána karavellájáról értesített, hogy nagy madárrajt látott nyugat felé repülni és így azt reméli, az éjszaka folyamán megláthatja a szárazföldet, ezért siet előre karavellájával. Észak felé homályos pára emelkedett, közeli part jele.

(Sejtelmük tévesnek bizonyult, sok egyéb előjelben is csalódnuk kellett. A tengerészek türelmetlenkedni kezdtek.)

SZEPTEMBER 23.,
VASÁRNAP

Továbbra is északnyugati irányban haladtunk, időnként inkább északnak, majd ismét a helyes irányban, tehát nyugatnak és 88 tengeri mérföldet tettünk meg. Láttunk egy galambot, egy pelikánt, egy másik folyami madarat, és több fehér madarat; a fű ismét nagyon sűrű lett, számos rákot találtunk benne.

Mínthogy a tenger mozdulatlanul feküdt előttünk, embereim morogni kezdtek. Azt mondták, nem fogunk kedvező szelet kapni, hogy hazamehessünk Spanyolországba, mert ezeken a vidékeken az óceán sose vet nagy hullámokat.

Később mégis magas hullámok jöttek, anélkül, hogy szél fújt volna. Ily módon ez a szélcsend nagyon is javamra vált. Ilyen csoda utoljára csak a zsidók idejében történt, amikor ugyanis az egyiptombéliek felkerekedtek Mózes üldözésére, aki Izraelt megszabadította a rabszolgaságból.³

² Martin Alonso Pinzón, a Pinta parancsnoka, egyike Kolumbusz első híveinek, maga is nagy áldozatokat hozott a három karavella felszerelésére, és ennek fejében bizonyos részesedést várt a nagy vállalkozás jövedelméből.

³ Madariaga kiváló Kolumbusz-életrajzában ebben az utalásban is Kolumbusz zsidó származásának bizonyítékát látja.

...Napnyugtakor megjelent Martin Alonso hajójának korlátjánál, örömtől megindult hangon kiáltott át hozzám, jutalmat kért, mert földet pillantott meg. Mikor láttam, hogy Pinzón makacsul megmarad állítása mellett, térdre borultam, hogy hálát adjak Istennek, mialatt Martin Alonso legénységével a *Gloria in excelsis Deo*-t imádkozta. Hasonlóképp cselekedett a Santa Maria legénysége is. A Niña tengerészei felkapaszkodtak az árbocokra és mind egy szálíg azt állították, hogy földet látnak. Nekem is úgy rémlett, mintha szárazföld feküdnék előttünk, mintegy 100 tengeri mérföldnyire. Még éjszaka is mindenki egyhangúan úgy vélte, hogy föld van előttünk.

Ekkor megparancsoltam, hogy térjünk el az eddig követett nyugati útiránytól és forduljunk délnyugatnak, amely irányban pillantották meg minden valószínűség szerint a földet. Így aznap 18 tengeri mérföldet haladtunk nyugatra, éjszaka pedig 68 tengeri mérföldet délnyugatra, összesen tehát 86 tengeri mérföldet. De embereimnek csak 52 tengeri mérföldet mondtam, hogy az utazást rövidebbnek lássák. Ily módon kettős számadást vezettem: a kisebb számú csak szemfényvesztés volt, a nagyobb szám felelt meg a valóságnak.

A tenger nyugodt és sima maradt, úgyhogy sok tengerész beugrott a vízbe és fürdött. Sok doradot⁴ és más halat láttak.

Nyugati irányban folytattuk utunkat déli 12 óráig; azután mindaddig délnyugati irányban haladtunk, amíg észre nem vettük, hogy az, amit szárazföldnek néztünk, csak az ég egy darabja volt.

...Ez idő tájt embereim panaszkodtak a hosszú út miatt, amelyet elviselhetetlennek éreztek. De amennyire tudtam, felvidítottam őket és elébük idéztem a jutalmat, amelyet ily mód megérdemelnek. Hozzáfűztem, hogy különben is céltalan efölött vitázni, mert eltökéltem magamban, hogy eljutok Indiába és mindaddig folytatom az utamat, míg Isten segítségével el nem érkezem.

SZEPTEMBER 25.,
KEDD

SZEPTEMBER 26.,
SZERDA

OKTÓBER 10.,
SZERDA

⁴ Aranyszínű halfajta.

Továbbra is nyugat–délnyugati irányban haladtunk. Sokat kellett küzdenünk a hullámokkal, amelyek itt magasabbak voltak, mint bárhol utunk folyamán. Láttunk néhány viharmadarat és egy zöld nád-szálat, amely a hajó oldala mellett úszott el.

A Pinta tengerészei nádat és botot láttak, egy másik botot ki is halásztak; ez a bot, minden jel szerint éles vasdarabbal lett megmunkálva; még egy nádat halásztak ki és láttak egy kis deszkát és egy olyan fűfajtát, amely a többitől különbözött és a szárazföldön nőtt. A Niña legénysége is a közeli szárazföld jeleit fedezte fel: így egy túskebokor ágát, melyen piros gyümölcsök voltak. Mindezek az előhírnökök emelkedett, örömteljes érzéssel töltöttek el.

Aznap napnyugtáig 108 tengeri mérföldet tettünk meg.

Napnyugta után megint visszatértem a nyugati irányba. Óránként 12 tengeri mérföldes sebességgel haladtunk és hajnali két óráig 90 mérföldet tettünk meg. Minthogy a Pinta gyorsabb volt, mint a másik két hajó, a Pinta fedélzetéről fedezték fel a földet, innen adták meg a megbeszélt jeleket.

E földet először egy Rodrigo da Triana nevű tengerész pillantotta meg, bár én éjszaka 10 órakor a hajófar emelvényéről világosságot láttam.

Bár a pislákoló fény oly bizonytalan volt, hogy nem mertem földnek mondani, mégis magamhoz hívtam Pedro Gutiérrezt, a király pohárnokát, megmondtam neki, hogy azt hiszem, fényt látok és kértem, nézzen oda ő is; odanézett, és ő is látta a fényt. Hasonlóképp értesítettem Rodrigo Sanchez de Segoviát, akit a király és királyné megfigyelő gyanánt küldött ki az armada mellé. De ez nem láthatott semmit, minthogy onnan, ahol ő állt, semmit sem lehetett látni. Miután közöltem megfigyelésemet, egyszer-kétszer látták még a fényt felcsillanni; mikéntha kis viaszgyertyát emelgettek volna, amit igen kevesen tartottak közeli szárazföld jelének – de én bizonyos voltam benne, hogy közel vagyunk a parthoz.

Mikor azután az egész legénység összegyűlt, hogy tengerészszokás szerint elénekelje a *Salve Reginát*,⁵

⁵ Kolumbusz tengerészei minden este ezt imádkozták.

majd pedig hallgatva várakozott, embereimnek azt a jó tanácsot adtam, hogy gondosan őrkdjenek a hajó orrán és vigyázzanak, nem látják-e meg a szárazföldet. Az, aki elsőnek fogja jelteni, hogy földet lát, mindjárt egy selyemkabátot kap ajándékba, azon jutalmon kívül, amelyet az uralkodópár ígért, hogy tudniillik élete végéig 10 000 maravédi díjat fog kapni.⁶

Hajnali két óra felé tűnt fel a föld, amelytől mintegy 8 tengeri mérföld távolságban lehettünk. Bevonjunk minden vitorlát és csak a nagyvitorlával mentünk tovább, minden mellékvitorla nélkül. Azután a part közelébe értünk és ott várakoztunk napfelkeltéig. Péntek volt, amikor egy szigetre értünk, amelyet indián nyelven Guanahaninak neveznek.⁷

Ott mindjárt meztelen bennszülötteket pillantottunk meg. Martin Alonso Pinzónnak és fivérének, Vicente Yañeznek, a Niña kapitányának kíséretében felfegyverzett csónakon kiszálltam a szárazföldre. Ott kibontottam a királyi lobogót, miközben a két kapitány egy-egy zöldkeresztes zászlót lobogtatott, ilyent vontunk fel mindegyik hajóra, jobbról és balról koronával díszített F és Y betű állott rajtuk.⁸ Zöld fákkal beültetett és vízben és mindenfajta gyümölcsben gazdag tájék tárult szemünk elé.

Magamhoz hívtam a két kapitányt és a többieket is, akik partra szálltak, továbbá Rodrigo d'Escobedót, az armada jegyzőjét és Rodrigo Sanchez de Segoviát, és felszólítottam őket, hogy személyes jelenlétükkel mint szemtanúk igazolják, hogy a királynak és királynének, uraimnak és parancsolóimnak nevében birtokba veszem ezt a szigetet, amint ez az okmányokból kitűnik, amelyeket ott kiállítottunk.

Mindjárt összegyülekezett a sziget számos bennszülöttje. Felismervén, hogy oly emberekkel állok szemben, akiket inkább lehet szeretettel, mintsem karddal megmenteni és szent hitünkre téríteni, barátul akartam megnyerni őket s ezért némelyiknek

⁶ Ezt a jutalmat Kolumbusz magának tartotta meg, ezért beszélt annyit a kis fénnyről, amelyet látott. A matróz, aki először látta meg a földet, esőltöt való elkeseredésében Marokkóba ment és renegát lett.

⁷ Ma Watling szigete, a Bahama szigetcsoportban, angol birtok.

⁸ A király és királyné nevének kezdőbetűi: Fernando és Ysabel.

piros sapkát és üvegből való nyakláncot és más, értéktelen csekélységet ajándékoztam s ők ezeken fölötte örvendeztek. Oly jó barátaink lettek, hogy öröm volt látni. Úszva elérték hajóinkat és papagájokat, gyapotfonálból készült gombolyagokat, gerelyeket és más hasonló holmit hoztak magukkal, s azokat elcserélték arra, amit mi adtunk nekik, így üveggyöngyökre és csengőkre. Mindent nagyon szívesen adtak és vettek – de én úgy sejtettem, hogy mindennek híjával lehetnek.

Mezítelenül járnak-kelnek, úgy, ahogy Isten megteremtette őket, mind a férfiak, mind a nők, kiknek egyike még nagyon fiatal volt. Valamennyien, akiket így megpillantottam, még fiatalok voltak éveik számára nézve, nem láttam 30 esztendősnél idősebbet. Mindannyian nagyon jó növésűek, testük szép alakú, arcvonásaik megnyerőek. Hajuk sűrű és bozontos, csaknem ló farkához hasonlít, homlokuk fölött rövidre nyírják, egy-két fürtöt kivéve, amelyet hátra vetnek és teljes hosszában hordanak, anélkül, hogy valaha is levágnák. Némelyikük szürke színnel festi be magát (a Kanári-szigetek lakóira hasonlítanak, akik sem nem fekete, sem nem fehér színűek), ismét mások piros, fehér vagy egyéb színnel; némelyek csak arcukat vagy szemük vagy orruk környékét mázolják be, mások pedig egész testüket.

Fegyvert nem hordanak magukkal, nem is ismerik azokat; megmutattam nekik a kardokat, és mint-hogy tudatlanságból az élüknél fogták meg, meg is vágták magukat. Vasuk egyáltalán nincsen. Gerelyük csak pálca, vas nélkül, hegyén halfoggal vagy valami más kemény tárggyal ellátva. Általában szép növésűek, mozdulataik kellemesek.

Egyikük-másikuk testén sebhely látszott. Amikor jelbeszéd segítségével megkérdeztem, miképp értsem ezt, tudtomra adták, hogy földjüket megrohanják a szomszédos sziget lakói, akik el akarják fogni őket és akikkel meg kell küzdeniök. Akkor is és most is olyképp vélekedem, hogy a kontinens lakói azok, akik a szigetlakókat rabszolgának akarják elhurcolni. E bennszülöttek minden bizonnyal hűséges és okos szolgákká válhatnak, mert azt tapasztaltam, hogy rövid időn belül meg tudnak ismételni mindent, amit

Christoffel Columbus van Genua Eerste
ontdecker vande Nieuwe Werelt

Genova a 15. században. Fametszet a *Nürnbergi Krónikából*

Az emléktáblával jelölt ház részlete, amelyben Kolumbusz gyermekéveit töltötte

Az Indiába vezető szárazföldi út a brassói Honterus János térképén.
(*Rudimenta Cosmographica*, 1546)

Spanyol aranypéNZ Ferdinánd és Izabella
képmásával

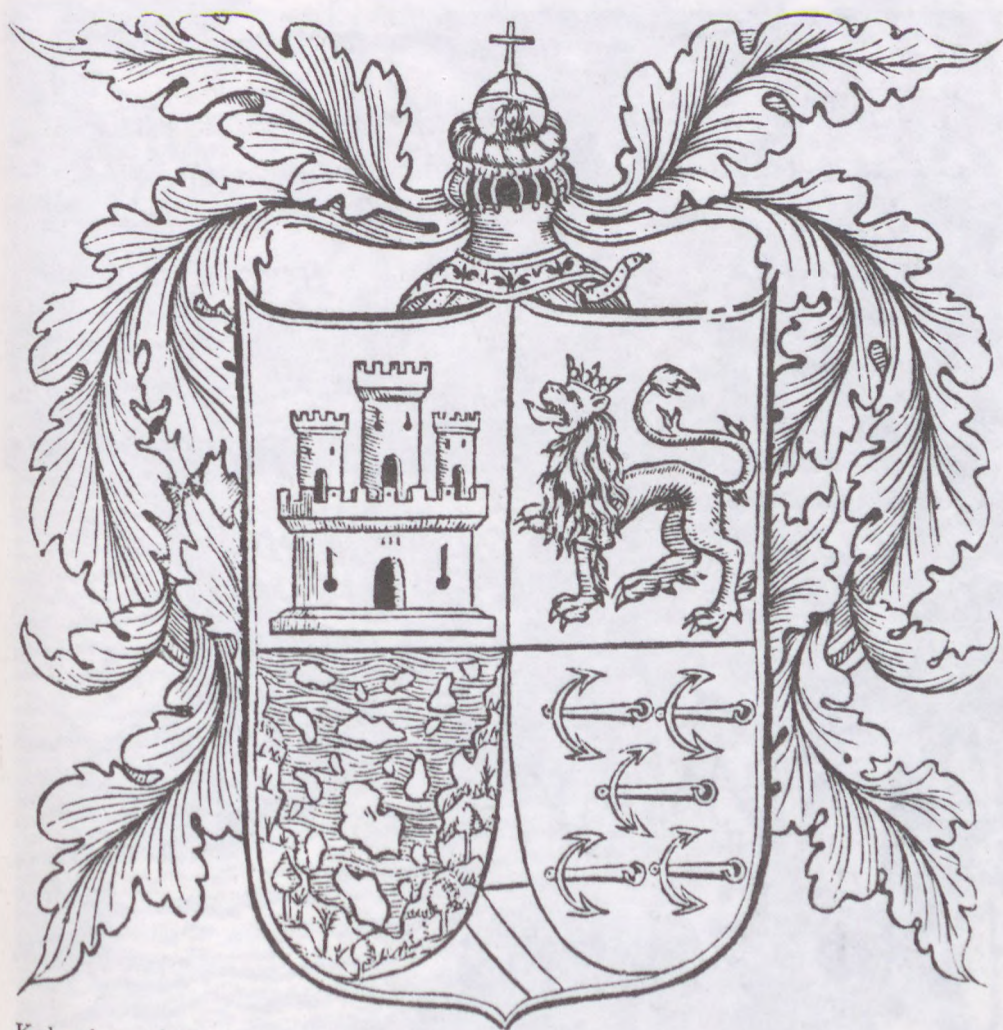
Oceanica

Classis

Santa Maria-típusú hajó a Kolumbusz-jelentés 1493. évi bázeli kiadása alapján

Kolumbusz címere

x

La plebe de la mar. En orden de los afanos y peligros
 arámente abalumaré a la grande victoria de la gloria a Dios
 e reduyan los llamados de mi patria y con tanta de
 fidelidad y malicia se faga burla de mi. Llamado mi esposa
 en confesión de mi amor y del burla. Acertadamente de
 sus alabanzas

Az eredeti hajónapló fennmaradt lapja

.S.
 .S. A .S.
 X M Y
 —
 XPO FERENS

Kolumbusz aláírása. Egyik lehetséges értelmezése „Servus Sum Altissimi Salvatoris” (a Legfenségebb Megváltó szolgálja vagyok), a következő sor három betűje Krisztusra, Máriára és Józsefekre vonatkozik, míg az utolsó Kolumbusz keresztnévének görög-latin variánsa: „Christoferens”, azaz Krisztusvivő.

Karavellák a kikötőben (*Theodore de Bry: America, 1594*)

Kolumbusz palosi búcsúja Ferdinándtól és Izabellától (*Theodore de Bry*)

mondok nekik; egyebekben is úgy vélem, hogy könnyen megtérhetnek a keresztény hitre, mivelhogy minden jel szerint nem tagjai semmiféle szektának sem. Ha a Mindenhatónak úgy tetszik, hazautazásomkor magammal viszek hat ilyen embert, hogy Felségteknek bemutatthassam őket és hogy megtanulják a nyelvet. Ezen a szigeten nem találtam állatokat, a papagájokat kivéve.

...Mindent a legnagyobb figyelemmel szemügyre vettem és igyekeztem megtudakolni, vajon akad-e arany ezen a vidéken. Észrevettem, hogy némelyik embernek az orra át van lyukasztva és a nyílásba egy aranydarabkát toltak. Jelbeszéd segítségével megtudtam, hogy ha az ember délre utazik, egy királyhoz ér, akinek nagy aranyedények és sok aranydarab van a birtokában. Igyekeztem rábírní őket, hogy engem odakísérjenek, de később be kellett látnom, hogy nem hajlandók erre. Ezért elhatároztam, hogy holnap estig itt maradok, azután pedig tovább megyek, délnyugat felé, ahol számos bennszülött kijelentése szerint mind déli, mind északnyugati és délnyugati irányban, földnek kell lennie. Azt is tudtomra adták jelekkel, hogy az északnyugati vidékek lakói gyakran idejönnek, hogy leigázzák őket. Így hát eltökéltem magam, hogy délnyugat felé haladok, aranyat és drágakövet keresni.

OKTÓBER 13.,
SZOMBAT.

Mikor a nap felkelt, vízre bocsáttattam hajómnak és a másik két karavellának csónakjait és a sziget partja mentén észak-északkeleti irányban eveztem, hogy átkutassam a szemben fekvő keleti partot és felkeressem az ottani telepeket, amelyek közül egykettőt nemsokára meg is pillantottam, ahonnan a bennszülöttek nagy számban sereglettek a partra, kiáltozva és Istennek hálálkodva. Némelyek vizet hoztak, mások meg ételeket, miközben egyesek, midőn észrevették, hogy én nem megyek ki a partra, beugrottak a vízbe és úszva közeledtek felénk és kérdeztek minket, amennyire megértettük, hogy vajon az égből jöttünk-e hozzájuk. Egy agg ember beszállt hozzám a csónakba, mialatt mások fennszóval így hívogetták az egész népet, férfiakat és asszo-

OKTÓBER 14.,
VASÁRNAP

nyokat: „Nézzétek az embereket, akik az égből jöttek és adjatok nekik enni és inni!”

Mindent jól szemügyre akarok venni, hogy Felségteknek pontos jelentést tehessek; továbbá alkalmas helyet keresvén, ahol egy kis erődítést építhettek, ma kutatóútra indultam, és egy félszigetre leltem, amelyen hat kunyhó állt és amelyet néhány napi munka árán szigetté lehet változtatni. De az ilyfajta átalakítás nem is látszik szükségesnek, mivelhogy a sziget lakosai vajmi kevésbé ismerik a fegyverek használatát, amiről majd Felségtek személyesen is meggyőződhetnek ama hét emberrel kapcsolatban, akiket elfogattam, hogy magammal vigyem őket Spanyolországba, ahol megtanulhatják nyelvünket, mielőtt visszahozzuk őket. Ha Felségtek azt parancsolnák, hogy vigyük a sziget valamennyi lakóját Kasztíliába, avagy pedig, hogy tartsuk őket saját szigetükön rabszolgák gyanánt, ez a parancs könnyen teljesülhetne, mert vagy ötven emberrel valamennyiüket sarkunk alá hajthatjuk és mindenre kényszeríthetjük.

OKTÓBER 15.,
HÉTFŐ

(Kolumbusz áthajózik egy másik szigetre, miután az első szigetet San Salvadornak keresztelte el.)

...Ide érkezve egy nagy bennszülött kenut találtam, amely a Niña oldalán kötött ki. Az egyik San Salvador-beli szigetlakó, akit a Niñára osztottunk be, a tengerbe vetette magát, majd beugrott a kenuba. Az előző éjszakán egy másik bennszülött is kiszökött a partra – most ez is a kenuba rohant, amely oly villámsebessen elevezett, hogy csónakjaink a nagy előny miatt utol nem érhették. Így ez a kenu minden igyekezetünk dacára sértetlenül érte el a partot, mire a két szökevény kiszállt és hanyatt-homlok elfutott, néhány emberünk, aki partra lépett, hogy elfogja, hasztalanul üldözte őket. Birtokunkba vettük az ott hagyott kenut és a Niñához kötöttük, amelyhez ebben a pillanatban más irányból egy másik bennszülött kenu érkezett. Ebben egy ember ült, aki egy gombolyag gyapotot akart kicserélni. Minthogy a bennszülöttet nem lehetett rávenni, hogy a karavella fedélzetére jöjjön, néhány tengerész a vízbe ugrott és elfogta. Magam a hajó farán álltam és onnan figyeltem a történeteket. Az embert magam elé vezettet-

tem, megajándékoztam egy vörös sapkával, néhány zöld üveggyönggyel, amelyet a karjára akasztottam és két csengővel, amelyet a fülére erősítettem és meghagytam, hogy adják vissza kenuját, amelyet közben hozzákötöttek egyik hajónkhoz és engedjék ismét a partra.

Ennek utána elvitorláztam a másik sziget irányában, amelyet nyugat felé láttam feküdni; egyben intézkedtem, hogy a másik kenut eresszék szabadon. Visszapillantottam a partra, éppen abban a percben, amikor odaérkezett a bennszülött, akinek visszaadtam szabadságát és akit megajándékoztam a felülmondott tárgyakkal, anélkül, hogy elfogadtam volna értük a felajánlott gyapotgombolyagot; jól láthatam, hogy a többi bennszülött köréje sereglik. A szabadon bocsátott ember a lelkükre beszélt és megmagyarázta nekik, hogy csodálattal adózik irántunk, mert jóindulatú emberek vagyunk és hogy a szökevény bizonyára valamiképpen megsértett bennünket és azért akarhattuk magunkkal vinni. Éppen azért viselkedtem így ezzel a férfival szemben, azért bocsátottam szabadon és ajándékoztam meg, hogy becsületünk legyen előtte, és ha valamikor Felségtek ismét embereket kegyeskednek majd ide küldeni, azok jó fogadásban részesüljenek. Egyébként a tárgyak, amelyeket neki ajándékoztam, legfeljebb négy maradvédt értek...

...E szigetek éghajlata igen mérsékelt, növényzetük gazdag, üde zölddel borítja őket és igen termékenyvé teszi. Bizonyára van itt töméntelen dolog még, amit nem ismertem meg, mert nem akartam az időt pocsékolni, hogy minél több szigetet felkereshessek, ahol aranyat remélek találni. Mivelhogy az az arany, amelyet e szigetlakók karukon és lábukon hordanak, csakugyan valódi arany, mert összehasonlítottam az én aranyaimmal, és ily módon bizonyíték arra, hogy e szigetek arany lelhető, Isten segítségével rá kell, hogy bukkanjak lelőhelyükre is.

Miközben tehát úton voltam Santa Maria szigete és ama másik nagyobb sziget között, amelynek Fermandina nevet adtam,⁹ egy kenura akadtam, mely-

⁹ Ma Long Island a neve.

ben csak egy ember ült, aki Santa Mariáról Fernandínára igyekezett. Csónakjában találtam egy kis kenyeret, nem nagyobb, mint az öklöm, egy vízzel telt tököt, egy kis vörös földet, amelyből pépet készített és néhány száraz levelet, amit a bennszülöttek nagyon sokra becsülhetnek, mert már San Salvadorban úgy nyújtották át nekem, mint ajándékot. Egy maga készítette kosár is volt az embernél, benne egy kis üveggyöngylánc és két kasztíliai pénzdarab, amiből arra következtettem, hogy San Salvador szigetéről jön, útközben érintette Santa Maria szigetét és most Fernandina szigetére igyekszik. Kenujával hozánk csatlakozott és engedélyt kért, hogy hajónkhoz erősítse, amit meg is engedtem neki. Kenuját odaköttem a hajóhoz, megparancsoltam, hogy jól vigyázzanak holmijára, adjanak neki kenyeret és mézet és innivalót. Később Fernandina szigetén majd partra teszem és visszaadatom minden holmiját, hogy mindenütt csak jót mondjon rólunk. Ha azután Felségtek egyszer, ha Isten is úgy akarja, ideküldenek valakit, tisztelettel fogják fogadni és mindent meg fog kapni a bennszülöttektől, amit csak akar.

(Kolumbusz ezután meglátogatja Fernandina szigetét és más szigeteket, aranyat keresve.)

OKTÓBER 24.,
SZERDA

Tegnap éjfél tájban felszedtem a horgonyt a Sziget-fok előtt, amely Isabella szigetén terül el, hogy Kuba szigetére vitorlázzam, amelyről a San Salvadorról magunkkal hozott emberek azt mondják, hogy igen kiterjedt és hogy iparúzó nép lakja; gazdag aranyban és fűszerben, sok nagy hajó és gazdag kereskedő hazája. Az indiánok szerint Kuba nyugat-délnyugati irányban fekszik, ami igaznak látszik, mivelhogy jelbeszédükből és a többi szigetlakó jeleiből – akiknek nyelve idegen számomra – úgy veszem ki, hogy Cipango szigetéről van szó, amelyről a legbámulatosabb csodákat mesélik és amely a térképek szerint, amelyeket láttam, ezeken a vizeken kell, hogy találtassék...

(Így jut el Kuba szigetére.)

OKTÓBER 28.,
VASÁRNAP

...Sosem láttam még ennél szebb helyet. A folyó mindkét partját viruló zöld fák szegélyezik, amelyek egészen mások, mint honi fáink. Ezerféle virág és gyümölcs függ rajtuk, közöttük számtalan, egészen kicsi madár édesen dalolgat. Rengeteg pálmafát láttam, másfajtájúak, mint amelyeket Guineában és Spanyolországban látni; közép nagyságúak, fölötté széles levelekkel a bennszülöttek házukat fedik be. A talaj sík és egyenletes...

...Amint hajómmal a parthoz közeledtem, éppen két kenu bukkant fel. Alig vették észre a bennszülöttek, hogy a matrózok csónakba szállnak és eleveznek kikötőhelyet keresni és megmérni a folyó mélységét, mindjárt kereket oldottak.

Az indiánok azt mesélték, hogy ezen a szigeten aranybányák és gyöngyök találhatók. Csakugyan olyan helyre bukkantam, amely gyöngyök képződésére alkalmasnak látszik, valamint kagylókra, amelyek világos jelei ennek. Azt hiszem, nem tévedek, ha azt vélem, hogy a Nagy Kán hatalmas hajói itt kötnek ki és hogy innen a kontinensig a tengeri út csak tíz napig tart.

Ezt a folyót San Salvadornak kereszteltem el.

(Kolumbusz továbbra is abban a hiszemben él, hogy közeledik a Nagy Kán birodalmához.)

NOVEMBER 1.,
CSÜTÖRTÖK

...Ez a folyó igen mély, torkolatánál a hajók egészen a partig tudnak menni. Édesvizet csak a torkolattól négy mérföldnyire találtunk. Nincs kétség, hogy ez a kontinens, és hogy Zayto és Quisay¹⁰ előtt állok, vagy 400 tengeri mérföldnyire mindkét helytől. Kitetszik ez a tenger viselkedéséből is, amelynek áramlásai egészen mások itt, mint eddig voltak. Tegnap, amint északkeletnek vitorláztam, nagy hideget észleltem.

NOVEMBER 2.,
PÉNTEK

Elhatároztam, hogy kiküldök a partra két spanyol embert, mégpedig bizonyos Rodrigo de Xeres nevezetűt, aki ayamontei lakos, és egy másikat, bizonyos Luis de Torrest, aki kikerésztelkedett zsidó, valami-

¹⁰ Kolumbusz itt két városra gondol, amelyet Marco Polo említ kínai útjának leírásában: Zaiton és Quinsai.

kor a murciai kormányzó szolgálatában állt és állítólag bírja a héber és a káldeus nyelvet és egy kevésbé az arabot is. Velük küldtem két indiánt: az egyiket azok közül választottam ki, akiket Guanahani szigeten vettem a hajóra, míg a másikat a folyóparti telepek lakói közül szemeltem ki. Valamennyien üveggyöngyöket visznek magukkal, hogy módjukban álljon csere útján élelmet szerezniük, ha hiányt szenvednének. Hat nap múlva kell visszatérniük. Továbbá adtam nekik fűszermintákat is, hogy kérdezősködhessenek, vajon akad-e erre felé ilyen fűszer. Megtanítottam őket, mi módon kell amaz ország uralkodója után tudakozódniok és, ha találkoznának, mit mondjanak Kasztília uralkodójának nevében: ez utóbbi küldött engem, hogy néki uralkodónak saját kezű írását és ajándékát általadjam, hogy léte felől tudakozódjam, barátságát kérjem és felajánljam szolgálataimat mindenben, amit csak kíván és így tovább. Továbbá lelkükre kötöttem követeimnek, hogy pontos híreket és adatokat hozzanak a tartományokról, kikötőkről és folyókról, amelyekről hallottam, állapítsák meg, milyen messzire fekszenek kikötőhelyemtől és hasonló egyéb dolgokat tudakoljanak meg.

NOVEMBER 4.,
VASÁRNAP

Napkeltekor csónakomon kimentem partra, hogy vadászam ama madarakra, amelyeket a minap láttam. Visszatértemkor felkeresett Martin Alonso Pinzón és két kis fahéjkérget hozott. Értésemre adta, hogy egy portugál, aki a Pinta fedélzetén van, megfigyelte, hogy az indiánok sokat hoztak abból a fedélzetre, de nem mert vásárolni belőle, mert félt, hogy megbüntetem, minthogy büntetéssel fenyegettem meg mindenkit, aki csereberél. Martin Alonso továbbá előadta, hogy az az indián vörös epreket is mutatott, akkorákat, mint a dió. A Pinta másodcsónakmestere pedig azt hozta hírül, hogy fahéjnövényeket talált. Mindjárt odamentem a megjelölt helyre, de meg kellett állapítanom, hogy nem fahéj, amit látott.

Néhány indiánnak megmutattam a Kasztíliából magunkkal hozott fahéj- és borsmintákat. Azt mondták, ismerik ezeket a fűszereket; jelekkel tudtomra adták, hogy nem messze innen, délkeleti irányban e

fűszerek nagy tömegben lelhetők. Mutattam nekik aranyat és gyöngyöt is, mire néhány élemedett korú bennszülött azt mondta, hogy egy Bohio nevezetű helyen arany fölöslegben található és hogy ama vidék lakosai karjukon, lábukon, nyakukon és fülükben aranyat hordanak; ugyanott gyöngy is akad bőven. Azonkívül úgy értettem jeleikből, hogy amaz országban nagyobb hajók és áru is van; mindez innen délkeletre volna. Még távolabbra pedig olyan emberekre lehet bukkanni, akik egyszeműek és olyanokra, akiknek kutyaorruk van, emberhúsból élnek és ha valaki a körmük közé kerül, mindjárt lefejezik, hogy vérét igrák és megfőrfiatlanítsák.

NOVEMBER 6.,
KEDD

Tegnap éjszaka visszatért a két férfiú, akit a belső területek kikutatására küldöttem el. Beszámoltak arról, hogy 48 tengeri mérföldnyi út után egy telepre értek, amely vagy 50 kunyhóból állt és mintegy ezer lakója lehetett, mert bebizonyított módon ugyanabban az épületben többen laktak. Ezek a kunyhók egy katonai tábor tágas sátraira hasonlítottak. A bennszülöttek, szokásuk szerint, ünnepélyesen fogadták őket; férfiak és nők sereglettek elébük, hogy láthassák őket és a legjobb házakban kaptak szállást. Az indiánok csodálkozásuknak számos jelét adták és jelekkel kifejezték ama hiedelmüket, hogy a jövevények egyenesen az égből érkeztek, majd megtapogatták kezüket, lábukat csókdosták és ételekkel kínálták őket.

A két spanyol ember hírül hozta továbbá, hogy ama telepre való érkezésükkor a főnökök a legelőkelőbb épületekbe vitték őket és két székkal kínálták meg, amelyre le is ültek, miközben a bennszülöttek körülöttek a földön helyezkedtek el. Az indián, aki kíséretükben volt, elmagyarázta a többi indiánnak a keresztények életmódját és kijelentette, hogy a keresztények derék emberek. Ezek után a férfiak visszavonultak, hogy helyet adjanak a nőknek, akik hasonlóképpen letelepedtek a földre, a spanyolok köré, kezüket, lábukat csókdosták, tapogatták őket, hogy meggyőződjenek, vajon húsból és vérből valók-e. Végül is arra kérték a spanyolokat, hogy legalább öt napig időzzenek náluk.

...Továbbá elmesélte a két spanyol ember, hogy útközben egész sereg bennszülöttel találkozott, akik telepükre hazatérőben voltak és tüzet és bizonyos gyökereket tartottak kezükben, hogy szokásukhoz híven befüstöljék magukat.¹¹ Nem találtak olyan telepre, amely több mint öt kunyhóból állt volna. Mindenütt ugyanolyan fogadtatásban részesültek.

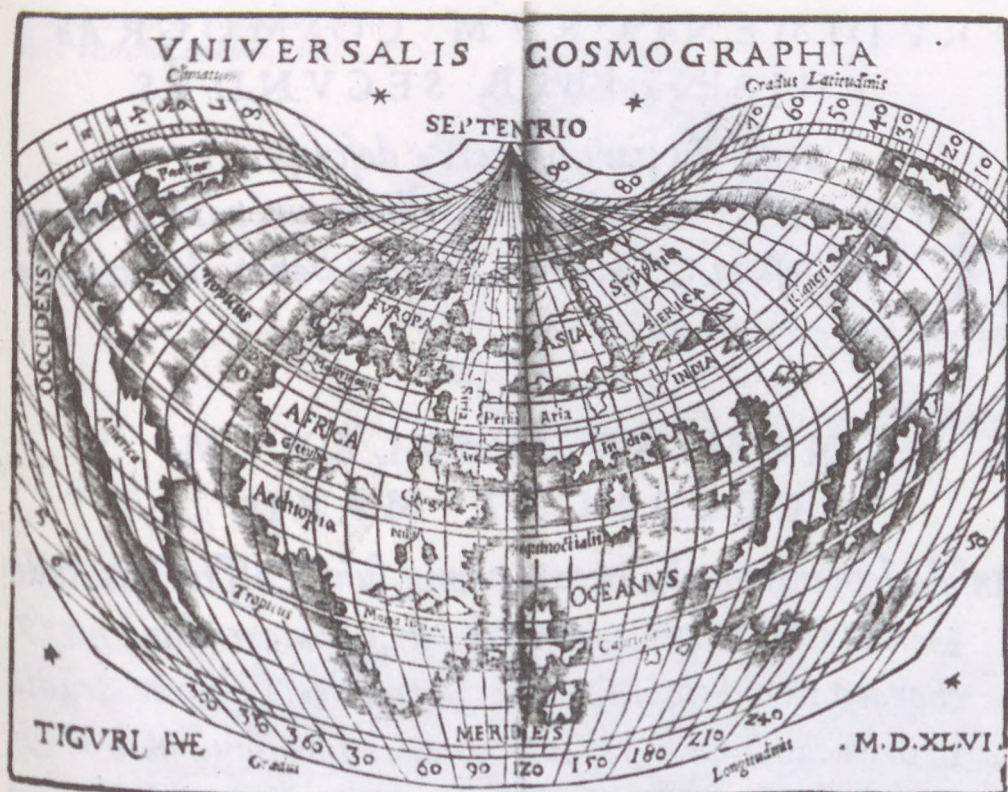
...Ezek az emberek ravaszságot nem ismernek és nemigen harciasak. Férfiak és nők meztelenül járnak-kelnek, ahogy Isten megteremtette őket, a nők ugyan gyapotkendőt hordanak a lágyékuk körül; de ez minden. Fölötte tisztelettudóak. Bőrük színe nem nagyon sötét, világosabb, mint a Kanári-szigeteken lakó nőké. Bizonyos vagyok benne, Felséges Parancsolóim, hogy ezek az emberek jó keresztények lesznek, mihelyt jámbor és hívő férfiak beszélni tudják az ő nyelvüket. Ezért bízom Istenben, hogy Felségtek mielőbb kegyeskedni fog ilyen férfiakat ide küldeni, hogy megtérítsék és az egyház ölébe vezessék eme nagy számú népeiséget, mert elpusztulnak ama népek, amelyek nem akarnak az Atya, Fiú és Szentlélek Szentháromságához megtérni. És, ha Felségtek földi tartózkodásának ideje lejárt – mivelhogy valamenynyien halandók vagyunk –, akkor a Királyságokban a legnagyobb nyugalom fog uralkodni, mert minden eretnekségtől és minden gonosz szellemtől megszabadultak, miközben Felségtek lelke Teremtője elé járul, akihez buzgón könyörgök, hogy Felségteket hosszú élettellel ajándékozza meg és engedje meg, hogy királyságukat és birodalmukat mindegyre kiterjeszthessék és hogy Felségteknek szilárd akaratot adjon a szent keresztény vallás terjesztésére, amint Felségtek eddig is tették. Ámen!

Ma ismét vízre bocsáttattam hajómat és készülök tovább utazni, hogy jövő csütörtökön a Mindenható nevében elvitorlázhassam aranyat, fűszert és új országokat keresni.

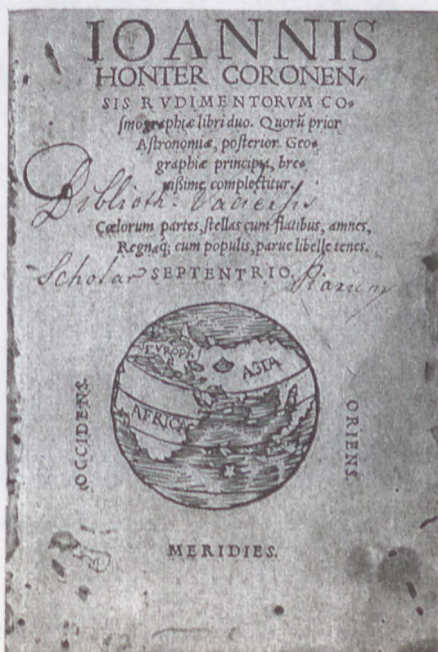
(Kolumbusz délkeletnek fordul, mert azt hiszi, hogy abban az irányban aranytermő szigetre talál. Ezért nem jut el a közel fekvő szárazföldre, Mexikóba.)

¹¹ Első találkozás a dohánnyal!

Honterus János világtérképe (*Rudimenta...*, 1546)

A *Rudimenta...* 1534. évi krakkói kiadásának címlapja

RVDIMENTORVM COSMOGRAPHIAE LIBER SECVNDVS.

Generalis partium terræ descriptio.

TERRARVM orbis in tres diuiditur partes. *Euro-
pam Asiam & Africam. Europa habet ab occidente*

Az ismert kontinensek fölsorolása *Honterusnál...*

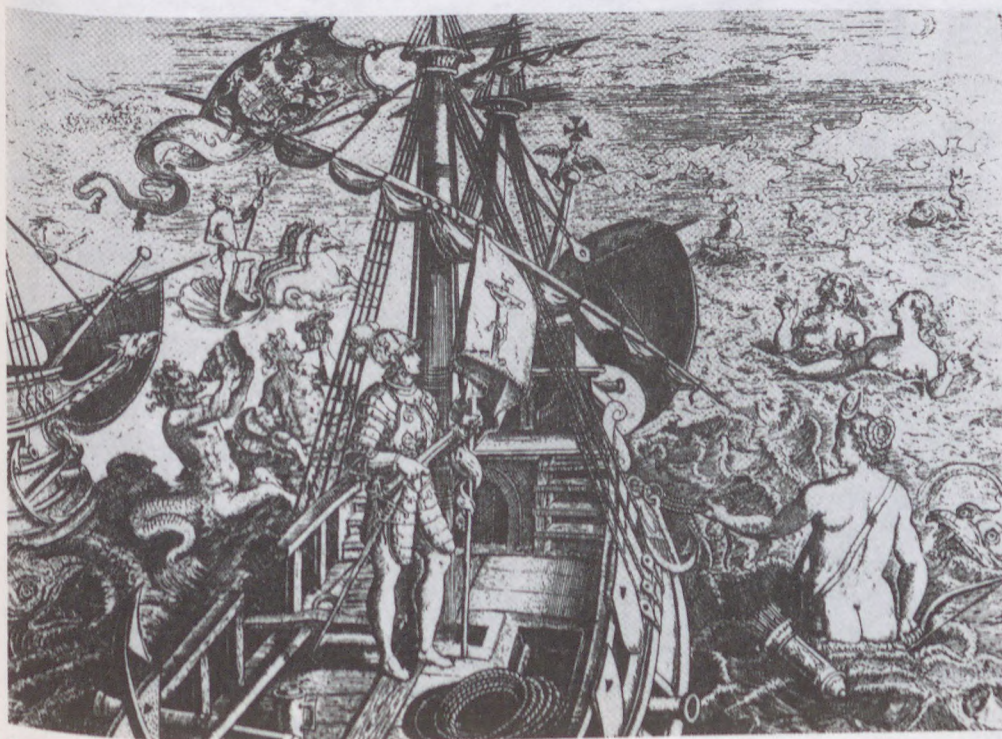
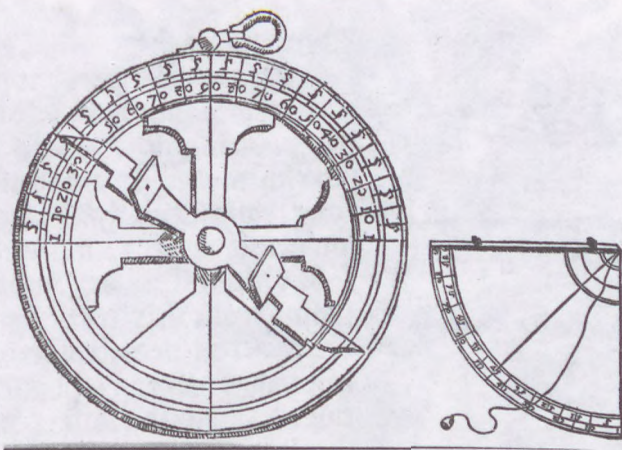
NOMINA INSVLARVM OCEANI ET MARIS.

*Insulæ septentrionalis oceani primæ sunt, Cassiterides. Inde
Ibernia & Britannia cum urbibus, cantuaria, londino &
eboraco. Item Scotia, Orcades, Hemodes, Thule et Scādia
In orientali Zipangri, Cingirma, Candin, Iaua maior &
minor, Sandur, Candur, Necura, Angama, Peutā, Seylam
In Australi, Iona Taprobana, Scoyra, Madagascar, Zanzibar.
In occiduo Dorcades, Hesperides, Fortunatæ, America,
Parias, Isabella, Spagnolla & Gades.*

...és Amerika, mint a nyugati szigetek egyike

Asztrolábium és kvadráns (Palacio: *Instrucion Nauthica*, 1587)

Kolumbusz mitológiai alakok társaságában (Theodore de Bry)

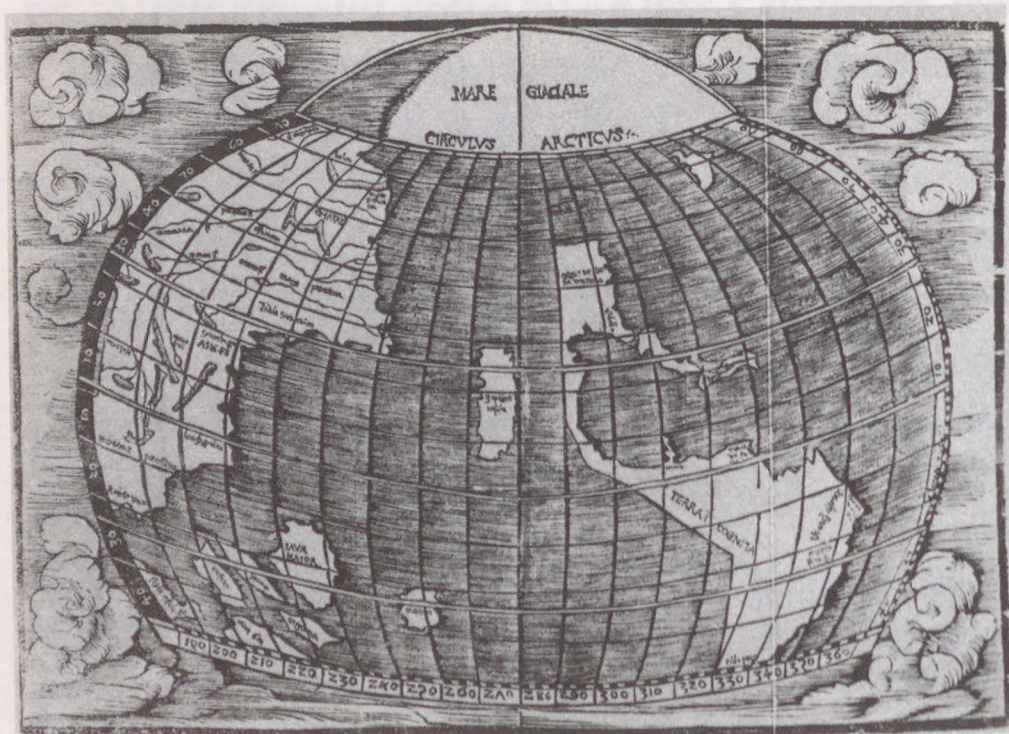

hic inuenit mar
garitae i copia mar
maris brachii
ranus mag

De regno maabar Capitulum xxiij.

Ultra insulā seylā ad miliaria xl inuenit maabar q̄ ma
ior india nūcupat. Nō autē ē insula s̄ terra firma. In
bac puincia quiḡ reges sūt. Prōvincia ē nobilissia et ditis
sima sup̄ modū. In p̄mo hui⁹ puicie rex ē noie Sendeba
i quo regno sūt margarite i copia maxia. In mari eni hui⁹
puincie ē maris brachiū seu sinus int̄ firmā terrā et insulā
q̄dā ubi nō est aquaz. pfūditas vltra decem vel duodeci
passus et alicubi vltra duos. Vbi inueniūt margarite sup̄
ocē. Et Mercatores eni diuersi societates ab intice faciunt et
hūt naues magnas et puas hoīesq̄ cōducunt qui descen
dūt ad pfundū aquarū et capiunt cōchilia in quibus sunt

Kolumbusz bejegyzése Marco Polo útleírásában, amelyet a hajóra is magával vitt

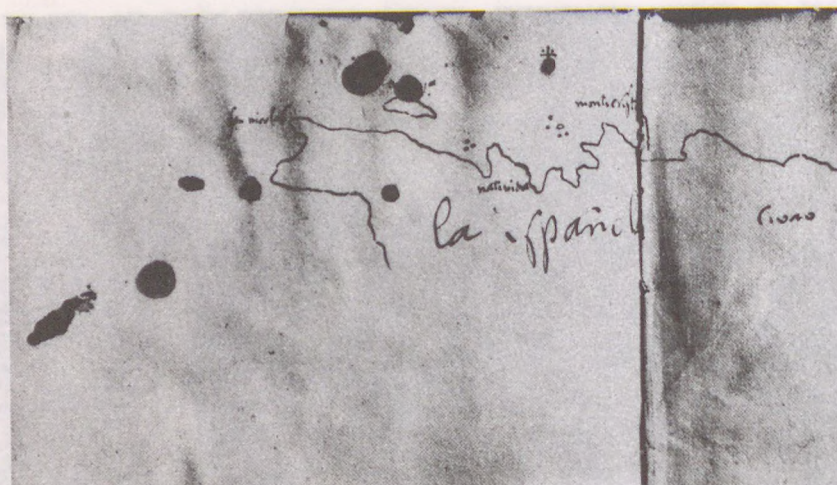
Amerika és Kelet-Ázsia térképe (J. Stobnicza: Introductio in Claudii Ptolomei Cosmographiam, 1512)

Hajó repülőhalakkal (*Theodore de Bry*)

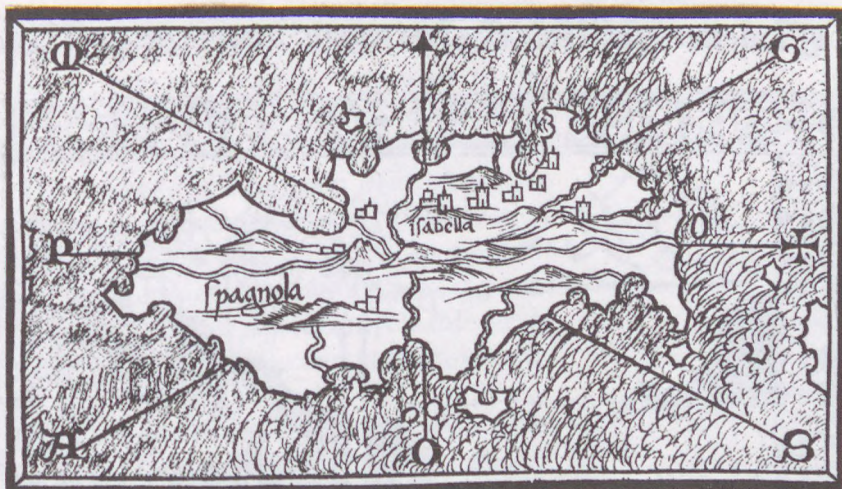

Kolumbusz térképvázlata Hispaniola északnyugati partjáról

Partraszállás a szigeten (Fametszet a Kolumbusz-jelentésből),

...amelyet így rajzolt meg valamivel később a térképész
(B. Bordone: *Isolario*, 1534)

A Kolumbusz által felfedezett szigetek (Fametszet a Kolumbusz-jelentésből)

¶ La lettera dell'isole che ha trovato nuouamente il Re di Spagna.

Európaiak az Újvilágban (G. Dato: *La lettera delle isole che ha trovato novamente il Re di Spagna, 1493*)

...Mindezek a partszegélyek lakottak, különösen a folyó szomszédságában, amelynek Rio del Sol nevet adtam. Előtte való nap, vagyis november 11-én, vasárnap, azt a gondolatot forgattam elmémben, hogy célirányos lenne a folyópart néhány lakóját magammal vinni: megmutathatnám őket a spanyol uralkodóknak, megtanulhatnák a spanyol nyelvet, és ily módon hazájukba való visszatértük után megbízható felvilágosítással szolgálhatnának az ország belsejének természete felől és a keresztények tolmácsai lehetnének. Egyúttal a mi erkölcsünket és szokásainkat és hitünket is felvennék...

...Tegnap egy kenu kötött ki mellettem, benne hat fiatal fiú, akik közül öten a fedélzetre jöttek; elfogattam őket, hogy magammal vigyem Spanyolországba. Később elküldtem néhány emberemet egy telepre, amely a folyó nyugati oldalán feküdt. Embereim hét, részben fiatal, részben idősebb nővel és három gyermekkel tértek vissza, ezeket is magammal óhajtom vinni Spanyolországba. Abban a meggyőződésben cselekedtem ezt, hogy az emberek Spanyolországban jobban viselkednek majd, ha országukbéli nők lesznek velük, mivelhogy gyakorta megtörtént, hogy a férfiak, akiket Guineából Portugáliába vittek, hogy megtanulják az ország nyelvét és hazájukba való visszatérésükkor, amint a portugálok gondolták, meghálálják a jó bánásmódot és az ajándékokat, amelyekben részesültek, mihelyt partra értek, úgy eltűntek, hogy senki sem látta őket. Az én bennszülöttem nem fognak így cselekedni; minthogy asszonyaik velük vannak, mindent szívesen meg fognak tenni, amit az ember kíván tőlük. Ezek az indián nők megtanítják majd a mieinket nyelvükre, amely valamennyi indiai szigeten ugyanaz; a bennszülöttek mindannyian megértik egymást és kenuikon felkerekedik mind a szigetet. Guineában másképp áll a dolog: ezer különböző nyelvet beszélnek, és egyik vidék lakosai nem értik meg a másik vidékét.

Ma éjszaka megjelent a hajóm fedélzetén az egyik asszony férje, atyja annak a három gyermeknek – egy fiúnak és két leánynak –, akiket itt tartottam, és arra kért, engedjem meg, hogy ő is elkísérhesse szeretteit. Ez nagyon tetszett nekem és a többi indián is örült,

amiből arra következtetek, hogy valamennyien rokonságban vannak egymással. A férj negyven-negyvenöt éves lehet.

NOVEMBER 16.,
PÉNTEK

Szokásom lévén, hogy minden kikötőhelyemen keresztet állítok fel, itt is meg akartam ezt tenni és ezért csónakommal az öböl bejáratához eveztem. Egy földnyelven két jókora gerendát találtam, amelyek közül az egyik hosszabb volt, mint a másik és oly mesteri módon feküdtek keresztbe egymáson, hogy egy asztalos nem illeszthette volna jobban össze. Rövid ideig áhítatoskodtam a kereszt előtt és fájából egy másik igen nagy és magas keresztet készítettem. Végigmenvén a part mentén, nádat találtam, és minthogy nem tudtam, hol nőhet ez, feltételeztem, hogy valamely folyó sodorta ide a partra...

...Matrózaim egy állatot fogtak, amely olyan volt, mint egy borz, és hálójukkal többek közt kihalásztak egy halat, amely disznóhoz hasonlított: bizonyos, hogy nem tonhal, mert egészen pikkelyek fedik, és farkán és szemén kívül sehol sincs rajta lágy rész. A pikkelypáncél alatt nyílása van az exkrementum kivezetésére. A halat beszóztam, hogy alkalmas időben megmutathassam a királynak és a királynénak.

NOVEMBER 17.,
SZOMBAT

...A hat fiatal indián közül, akiket elfogtam és a Niña fedélzetére vittem, ma a két legidősebb megszökött.

NOVEMBER 21.,
SZERDA

...A mai napon Martin Alonso Pinzón, karavellájával, a Pintával, elvált a másik két hajótól, nemcsak anélkül, hogy erre parancsot kapott volna, hanem az admirális¹² határozott akarata ellenére is. Az admirális elmondja, hogy Pinzón csak kapzsiságból cselekedett így, abban a hiszemben, hogy sok aranyat talál, ha hallgat az egyik indiánra, akit az admirális a Pinta fedélzetére vitetett. Ily módon szökött meg Pinzón anélkül, hogy tekintettel lett volna az armada többi részére és anélkül, hogy a rossz idő iránymáztatásra kényszerítette volna, pusztán saját feje

¹² Az admirális: Kolumbusz. Las Casas ezt a részt nem szóról szóra vette át Kolumbusz naplójából, hanem csak kivonatossan közli, tehát harmadik személyben beszél az „admirálisról”.

után menve. E helyen még azt írja az admirális: „És még sok más csúf dolgot mondott és tett ellenem.”¹³

Egész nap a part felé vitorláztam, megtartva a déli irányt, gyenge kelet-északkeleti széllel és egy áramlat ellen, amely a parthoz való közeledésemet annyira megnehezítette, hogy napnyugtakor még épp olyan messze voltunk tőle, mint reggel. Az először megpillantott hegyeken túl, most távolabbi, kelet felé terjedő ország látszott, amelyet a fedélzeten levő indiánok Bohiónak neveztek. Elmondták, hogy ez az ország igen nagy és olyan emberek lakják, akiknek csak egy szemük van a homlokuk közepén és mások, akiket ők kannibáloknak neveznek és akiktől szemlátomást nagyon félnek. Amikor észrevették, hogy ebbe az országba készülök utazni, majdnem megnémultak a rémülettől és kijelentették, hogy a kannibáloknak kitűnő fegyvereik vannak és megeszik azt, aki hatalmukba kerül.

Azt hiszem, valami igazság mégis csak lesz az indiánok állításában, és ama bennszülöttek, mivel hogy fegyvert hordanak, nem lehetnek okatlan állatok. Ama kannibálok bizonyára elfogtak néhány indiánt, akiknek a rokonai, amikor látták, hogy hozzátartozójuk nem tér vissza, azt képzeltek, hogy megették őket. Végtére is egynémely indián hasonlót gondolt rólunk, keresztényekről is, amikor először jelentünk meg partjaikon.

...Az indiánok közül, akikkel eddig találkoztam, egy sem titkolta el, mennyire retteg Caniba vagy Canima lakóitól. Azt állítják, hogy Bohio szigetén laknak, amely sziget nézetem szerint igen nagy lehet. Ezek a kannibálok, mint hírlik, elhurcolják az indiánokat országaikból és házaikból, mert az indiánok fölötte gyávák és védtelenek. Az indiánok, akik velem vannak a hajón, nem szoktak a partok közelében tanyázni, mert Bohio szigete nagyon közel fekszik. Amint az armada nekikészülődött, hogy Bohio szige-

NOVEMBER 23.,
PÉNTEK

NOVEMBER 26.,
HÉTFŐ

¹³ Pinzón szökése Kolumbuszt ettől kezdve állandóan nyugtalanítja. Fél, hogy Pinzón nem fog becsületesen megosztani vele az aranyon, amelyet talál; és főképp attól fél, hogy Pinzón nélküle és előtte tér haza Kasztíliaába és learatja helyette a dicsőséget.

tére hajózzék, az indiánokat vad rémület fogta el, félvén, hogy felfalják őket. Esküdöztek, hogy a canibabelieknek egy szemük és kutyaarcuk van.

Úgy vélekedtem, hogy az indiánok nem mondanak igazat, és gyanakodtam, hogy a félelmes emberek nem lehetnek mások, mint a Nagy Kán alattvalói, akiket őket időnként fogságba hurcolják.

(Kolumbusz ezután a mai Haiti szigetére ér; emberevőket nem talál, a táj szépsége elbűvöli.)

NOVEMBER 29.,
CSÜTÖRTÖK

...A tengerészek behatolván az egyik kunyhóba, ott egy darab viaszra leltek, amelyet megőriztem, hogy megmutathassam a királynak és a királynőnek. Ahol viasz van, más hasznos termékeknek is kell lenniük. Ismét egy másik házban a tengerészek egy emberi koponyát találtak, amely egy kosárkában volt, a kosárka pedig egy másik kosárban, amely egy cölöpön függött; egy másik telepen ugyanilyen felfedezést tettek. Minthogy ezek a házak elég nagyok ahhoz, hogy több embernek szállást adjanak, arra a következtetésre jutottam, hogy ezek a koponyák a család ősapjának maradványai lehetnek, azéi, akitől a kunyhó lakói származnak.

DECEMBER 3.,
HÉTFŐ

...Mikor arra a helyre értünk, ahol a csónakokat hátrahagytuk, elküldtem néhány emberemet amaz emelkedésre, amelyet nemrégén megmásztam, mivelhogy úgy emlékeztem, mintha ott egy nagy méhkast láttam volna. Mielőtt még ezek az emberek visszatértek, az indiánok nagy számban sereglettek össze azon a helyen, ahol a csónakok álltak, amelyekben már teljes kíséretemmel helyet foglaltam. Az egyik bennszülött begázolt a folyóba és odajött a csónak oldalához és hosszasan beszélt hozzánk anélkül, hogy egy szót is értettünk volna. Csak azt láttam, hogy a többi indián beszéde alatt időnként kezét az égre emelte és hangos kiáltásba tört ki, amit én úgy magyaráztam, hogy biztosítani akarnak bennünket jó szándékukról és kifejezik megérkezésükön érzett örömüket. De nemsokára észrevettem, hogy az indián, aki velünk jött, színében elváltozott, viaszsárga lett, egész teste remegett és taglejtésekkel unszolt bennünket, hogy mihamarább hagyjuk el a

folyót, mert ama bennszülöttek azon vannak, hogy valamennyiünket megöljenek. Azután odalépett egyikünkhöz, aki töltött parittyát hordott és azt megmutatta a szigetlakóknak. Viselkedéséből megértettem, hogy azt magyarázza nekik, mi mindnyájukat megöljük, mert az a fegyver igen messzire ér és gyilkol. Azután ugyanez az indián megragadott egy kardot, kihúzta hüvelyéből és földiei felé tartotta, miközben kijelentéseit megismételte. Mikor az indiánok ezt meghallották, gyorsan kereket oldottak. De a bennszülött még akkor is reszketett, mint egy nyárfalevél, mikor a veszedelem már régen elmúlt, mert gyáva és bátoratlan volt, jóllehet testére nézve erőteljes.

Nem akartam elhagyni a folyó medrét, sőt inkább azt parancsoltam, menjünk tovább a folyón fölfelé, hogy elérjük azt a helyet, ahol az indiánok tökéletesen meztelenül és vörössel bemázolva, ismét nagy számmal összesereglettek; némelyikük tolldísz hordott fején és valamennyiük egy köteg gerelyt tartott kezében.

Hozzájuk léptem, néhány kenyeret nyújtottam át nekik és kértem, hogy cserében adják ide gerelyüket. Készségesen beleegyeztek, minden gerelyért egy csengőt, egy rézgyűrűt vagy üveggyöngyöket kaptak, és oly szelídek és bizalmasak lettek, hogy odajöttek a csónakokhoz és a legkisebb apróságért, amit nekik cserébe ajánlottunk, mindenüket ideadták. A matrózok megöltek egy teknősbékát és feldarabolták páncélját. A hajóinasok az indiánoknak adtak egy köröm nagyságú darabot a teknősbéka héjából, mire az indiánok egy köteg gerelyt adtak nekik cserébe.

Ezek a szigetlakók éppen olyanok, mint azok, akikkel eddig találkoztunk. Ők is úgy hitték, hogy mi egyenesen az égből csöppentünk ide, és bármi felajánlott csekélységért szívesen lemondtak minden ingóságukról; ennek okából úgy vélekedem, hogy nem másként cselekednének az arannyal és a fűszerrel sem, ha ez birtokukban volna.

Egy szép, nem nagyon nagy kunyhót pillantottam meg ott, amelynek, mint a többi kunyhónak ezen a vidéken, két bejárata volt; beléptem és nagy álmél-

kodásomra egy lakást találtam belül, különálló szobákkal, amelyek úgy épültek, hogy nem is lehet leírni; a mennyezetről kagylók és más tárgyak függtek alá. Azt gondoltam, hogy ez az épület templom lehet. Odahívtam az indiánokat és jelbeszéd segítségével igyekeztem megtudakolni, hogy vajon itten végzik-e áhítatosságukat, de tagadták. Sőt egyikük kezével felnyúlt a mennyezetre és leszedett onnan mindent és följánlotta nekem. Beértem azzal, hogy egy-két tárgyat elfogadtam.

DECEMBER 6.,
CSÜTÖRTÖK

Mikor a nap felkelt, hajóm 16 tengeri mérföldnyire volt az öböltől. Az öblöt Puerto Mariának neveztem el. Egy délkeletre fekvő szép hegyfoknak Cabo de la Estrella (Csillagfok) nevet adtam. Úgy vélekedtem, hogy ez a fok a legdélibb pontja ama szigetnek és 28 tengeri mérföld távolságra fekszik. Mintegy 40 tengeri mérföldnyire ettől kelet felé egy másik, nemigen nagy földdarab bukkant fel, amely sziget alakú volt. Kelet felé is, mintegy 54 tengeri mérföld távolságra egy másik, igen szép alakú hegyfokot pillantottam meg, amely élesen kiugrott és amelynek Cabo del Elefante nevet adtam.

...Az öböl szépsége és előnyös fekvése kellemesen lepett meg. Ámbátor már Kuba öbleit is módfelett dicsértem, meg nem állhatom, hogy ki ne jelentsem, miszerint ez az öböl semmiben sem marad el a többi öböl mögött, sőt inkább még azokat is fölülmúlja...

...A hajók közeledésére az indiánok elillantak, miképpen a többi szigeten is cselekedték. A kis szigetek bennszülöttjei, kiket magammal hoztam, oly mohó vágyat mutattak, hogy otthonukba visszatérjenek, hogy fejemben azt a gondolatot forgattam, miképp vissza is viszem őket, azon mód, amint elhagyom ezt a szigetet, ahol most időzöm. Mert bizalmatlansággal viseltettek irányomban, amióta észrevették, hogy nem igyekszem visszatérni szülőföldjükre. Ennek okából már nem nagyon hittem abban, amit beszéltek, attól eltekintve, hogy én sem értettem őket jobban, mint ők engem. Az én indiánjaim rendkívül való módon rettegtek a szigetlakóktól... Adja Isten, hogy egy gazdag aranybányára bukkanjak, mielőtt hazatérek Spanyolországba.

...Az öböl háromezer lépés hosszúságban nyomul be a partra, szirtek nincsenek benne, feneke homokos, úgyhogy bármely hajó kényelmesen bemehet, és horgonyt is vethet minden félelem nélkül. Az öböl legbelsejébe két kis folyó torkollik. Túlvan kellemetes síkságok terülnek el, amelyek Kasztília síkjaira emlékeztetnek, de szebbek azoknál. Ez indított arra, hogy ez országot Españolának (Spanyol szigetnek) nevezem el.

DECEMBER 9.,
VASÁRNAP

...Ezek az emberek most eljutottak ama telepig, amely a tengerparttól 18 mérföldnyire fekszik, délkeleti irányban, egy messze kiterjedő síkság közepén. Oda érkezvén, a telepet pusztán és elhagyatottan találták, minthogy a szigetlakók a keresztények közeledésére a sziget belsejébe menekültek és hátrahagyták minden vagyonukat. A telep mintegy ezer házból állt és több mint háromezer embernek nyújthatott szállást. Az indián, akit magunkkal vittünk, utána futott a menekülőknek és rájuk kiáltott, hogy álljanak meg és ne féljenek, mert ezek az idegenek nem Canibából jöttek, hanem éppen ellenkezőleg, az égből szálltak alá és a legszebb dolgokat ajándékozzák mindenkinek, akivel csak találkoznak. Ezek a buzdítások oly mélyen megillették a bennszülötteket, hogy hovatovább megjött bizalmuk és vagy kétezeren a keresztények elé sereglettek, majd pedig szokásukhoz híven, kezüket fejükre tették, tiszteletük és szeretetük jeléül. Mindazonáltal továbbra is egész testükben remegtek mindaddig, amíg az indián szavai és embe-
reimnek jóindulatú maguktartása meg nem győzte őket.

DECEMBER 13.,
CSÜTÖRTÖK

Embereim továbbá arról is beszámoltak, hogy az indiánok, miután teljesen megnyugodtak, visszatértek kunyhójukhoz és onnan mindenféle ennivalót hoztak ki, különösen a *names* nevű edelt, amelyet bizonyos nagy répához hasonló gyökerekből készítenek és a bennszülötteknek ez a legfőbb táplálékuk. Belőle készítik kenyerüket, amelynek gesztenyeje van – aki belőle evett, azt hitte, gesztenyét eszik. Halakat és más birtokukban levő dolgokat is hoztak.

Minthogy az én indiánjaim megértették, hogy egy papagájt szeretnék, úgy látszik, elárulták ezt az óha-

jomat a sziget lakóinak, mert íme, azok sietve megajándékoztak papagájokkal és mindenféle egyéb dologgal, anélkül, hogy viszonzást kértek volna. Arra kértek, ne menjek el többet tőlük, hanem legalább ezt az éjszakát töltsen náluk és megígérték, hogy még sok mindent fognak nekünk ajándékozni, olyan dolgokat, amelyeket a hegyek közt rejtettek el.

Miközben ezek az indiánok velünk társalogtak, hirtelen nagy sereg bennszülött tűnt fel, közöttük a férje annak az indián nőnek, akit nagy tiszteletadások közt visszaküldtem és akit most vállukon hoztak. Azért jöttek, hogy megköszönjék a jóságos bánásmódot és a kapott ajándékokat.

Embereim még azt is mesélték, hogy ezek a bennszülöttek még tetszetősebb külsejűek és még barátságosabbak, mint azok, akikkel eddig találkoztunk – de azt az állítást nem fogadom el, mert ugyanezt el lehet mondani a többi sziget lakóiról is.

Ami a bennszülöttek szépségét illeti, kiküldötteim úgy vélekedtek, hogy össze sem lehet őket hasonlítani a többi sziget lakóival; bőruk színe is sokkal világosabb, mint a többieké; a nők közt láttak két leányzót, kiknek bőre oly világos volt, hogy akár spanyol nőknek is elmehettek volna. Egyebekben pedig azt mesélték, hogy az általuk bejárt vidékek oly szépek és oly termékenyek, hogy Kasztília tájait szégyenben hagyják.

DECEMBER 16.,
VASÁRNAP

...A falu, amely a parton terült el, úgy vélem, nemrégiben épülhetett, a házak külseje után ítélve. Az indián kenujával nemsokára partra ért, és értesítette a bennszülötteket embereimnek jóságáról. De ennek már híre jött ide azokról a vidékekről, amelyeken keresztül vonultunk, és ezért közeledésünkkor már több mint ötszáz ember jött felénk. Nemsokára megérkezett királyuk is, mire valamennyien letelepedtek a parton, hajók közelében, amelyek itten egészen a parthoz mehettek.

Először egyenként, majd többen egyszerre fölkapaszkodtak hajómra, de nem hoztak magukkal semmit. Mindazonáltal készségesen nekünk adták azt a néhány morzsányi igen finom aranyat, amelyet némelyikük fülében és orrában hordott. Valamennyiü-

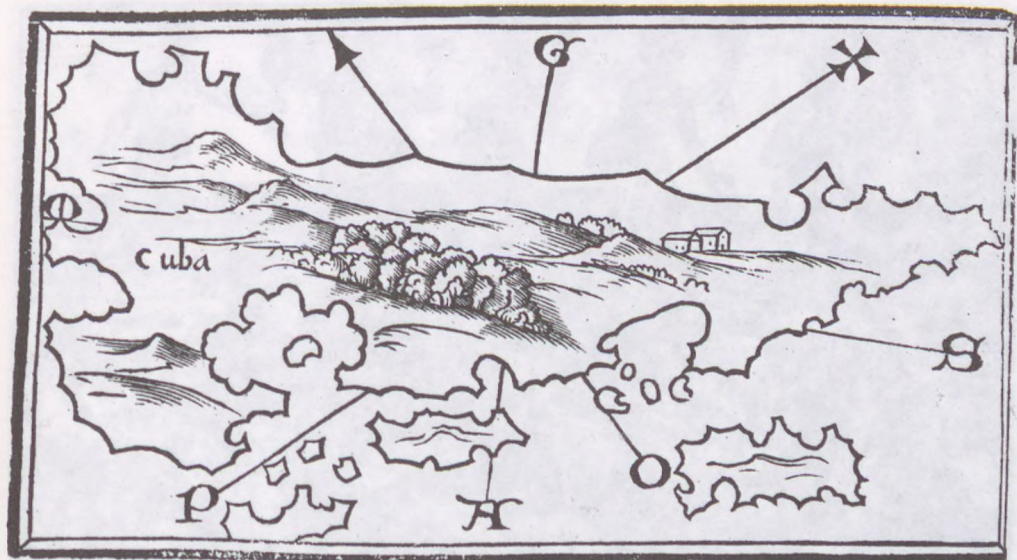
Evező benszülöttek (G. Benzoni: *La historia del mondo*, 1578)

Jelenet az indiánok életéből (A. Vespucci: *Von der neuen Welt und fremden Insulen*, 1534)

Kuba (*Bordone*)

Készül az indiánok kenyere...

...és bora (*Theodore de Bry*)

(Benzoni)

Első találkozás a dohánynyal

Aranymosó bennszülöttek (Oviedo: *Coronica de las Indias*, 1547)

Gyöngyhalászok az Újvilágban (*Theodore de Bry*)

Az ananász és a burgonya egyik első ábrázolása (H. Philoponus: *Navigatio in Novum Mundum...*, 1621)

ket nagy vendégszeretettel fogadtam, minthogy ők a világ legjobb és legengedelmesebb emberei, és főképpen azért, mert bízom Istenben, hogy jó keresztényekké és ezáltal Felségtek alattvalóivá teszi majd őket, és én máris úgy tekintek rájuk.

Amikor észrevettem, hogy a fentnevezett király letelepedett a tengerparton és mindenki a legnagyobb tisztelettel adózik neki, ajándékot küldtem hozzá, amit a király számos szertartás közt átvett. Ez az indián király húsz- vagy huszonegy éves lehetett. Mellette álltak a törzs öregjei és tanácsokkal látták el és felelősek voltak tetteiért, mivelhogy a király maga csak igen keveset beszélt. Egy kíséretemből való indián társalgásba kezdett vele és megmagyarázta neki, hogy mi, keresztények, az égből jöttünk, aranyat keresünk és Baneque szigetére igyekszünk. A király azt válaszolta, hogy okosabbat nem is tehetnénk, mert azon a szigeten nagyon sok az arany. Ezután annak az emberemnek, aki az ajándékokat átnyújtotta, megadta a legkedvezőbb útirányt, és úgy vélte, hogy két nap alatt elérhetjük célunkat. Ha országából valamire szükségünk lenne, csak tudassuk vele, és ő készségesen elő fogja teremteni.

A király és alattvalói valamennyien tökéletesen meztelenül jártak-keltek, az asszonyok is, anélkül, hogy a legkevésbé is szégyellték volna magukat. Ezek voltak a legszebb bennszülöttek azok közt, akiket eddig láttunk; bőrük színe meglehetősen világos, és ha felöltöznének és védekeznének a szél és nap ellen, épp olyan fehérek lennének, mint Spanyolország lakói.

...A délután folyamán a király feljött hajómra, ahol személyét megillető tisztelettel fogadtam, és értesére adattam, hogy én Kasztília királyainak szolgálatában állok, akik a világ leghatalmasabb fejedelmei. Csakhogy sem a karavellák fedélzetén időző indiánok, akik tolmácsok gyanánt szolgáltak, sem pedig maga a király nem hitt el egy szót sem, mivelhogy valamennyien szentül hitték, hogy mi, keresztények, az égből jöttünk és Kasztília királysága az égben fekszik, nem a földön.

A királyt megkínáltuk Kasztíliából való ételekkel. De alig vett magához belőlük egy falatot, máris to-

vábbadta tanácsadóinak, a törzs öregeinek és kísérete többi tagjának.

Felségtek bizonyosak lehetnek abban, hogy ezek az országok és legkivált Española sziget olyannyira szépek és termékenyek, hogy azt szavakkal elmondani sem lehet. Ez a sziget, valamint a többi is, immáron Felségtek birtoka, nem másképpen, mint Kasztília; hogy uralkodhassanak fölötte, csak le kell itt telepedni és a bennszülötteknek megparancsolni, hogy minden utasításnak engedelmeskedjenek. Valóban a kíséretemben lévő néhány emberrel keresztül-kasul járhatok ezeken a szigeteken és nem kell attól tartanom, hogy valami bajom történik. Megbizonyosodtam felőle, hogy csak három partra szállt matrózom föllépésével menekülésre késztetett egy egész sereg bennszülöttet, pedig nem is volt semmi gonosz szándékuk. Fegyverük nincsen, nem harciasak, ártalmatlanok, meztelenek és oly gyávák, hogy ezren sem mernek bevárni hármat embereim közül. Viszont készek engedelmeskedni, dolgozni és minden szükségeset elvégezni. Azt javallanám, használjuk őket városok és falvak építésére és szoktassuk rá őket ruházatunkra és életmódunkra.

DECEMBER 17.,
HÉTFŐ

...Az indiánok nagyon örültek, hogy társaságunkban lehetnek és átnyújtottak nekünk néhány nyilat, amely Caniba lakóié, vagyis a kannibálóké volt. Hosszú csövek, végükre kicsiny, hegyes, tűzben edzett fadarab van erősítve. Ketten közülük testük egyes részére mutattak, ahonnan húsdarabok hiányoztak, és értésünkre adták, hogy azokat a kannibálok kiharapták és megették – de egy szót sem hittem el belőle...

...Délután egy kenu érkezett a Teknősbéka-szigetről, negyven emberrel. Mialatt a csónak a parthoz közeledett, a jelenlévő helybeliek a földre vetették magukat, hogy kinyilvánítsák békés indulatukat. A csónakban ülők mégis először egyenként, azután valamennyien kiszálltak a partra, hogy harcra hívják őket. Ekkor a kacika (a király) egymagában felemelkedett, és fenyegetően hangzó szavakkal felszólította őket, hogy térjenek vissza kenujukba. Ezenközben vizet fecskendett rájuk s köveket dobált

a kenu felé. Miután a Teknősbéka-sziget lakói az engedelmesség számos tanújele közt ismét visszatértek kenujukba, a kacika felvett egy követ és egyik emberemnek nyújtotta, hogy dobja utánuk. De emberem nem akarta. Ez alkalommal tehát a kacika irántam való jóindulatát kimutatta, a kenu pedig nemsokára eltávozott...

...Española sziget királya korán reggel felkerekedett, és rezidenciájáról, amely számításom szerint a tengertől húsz mérföldnyire fekszik, a nap harmadik órájában a telepre érkezett, ahol már megjelent néhány emberem, kiket azért küldtem a partra, hogy megnézzék, nem jött-e egy aranyszállítmány. Ezek jelentették nekem a király érkezését, aki kétszáz főnyi kísérettel vonult fel, négy indián hozta egy gyaloghintóban. Még fiatal volt, amint már említettem. Mialatt én hajóm hátulsó kabinjában ebédeltem, a király teljes kíséretével feljött a hajóra.

Felségtek tetszését bizonyára megnyerte volna a király ünnepélyes viselkedése és a tisztelet, amellyel alattvalói adóztak neki, jóllehet valamennyien meztelenül jártak-keltek. Alighogy a király a hajóra lépett és megtudta, hogy én a hátsó kabinban időzöm, hirtelen ott termett és letelepedett mellém, időt sem engedve, hogy elébe menjek, vagy hogy legalábbis felemelkedjem az asztal mellől. Amikor belépett hozzám, a többieknek jelt adott, hogy maradjanak kint, amely parancsot azok készségesen teljesítettek és leültek a fedélzetre, két idősebb férfiút kivéve, akik tanácsadói lehettek és lábánál telepedtek le. Megtudtam, hogy ez a kacika. Úgy véltem, hogy enni-valóval kell megkínálnom, megparancsoltam, hogy szolgáljanak nekik azokkal az ételekkel, amelyekből éppen ettem. Erre csak annyit vettek az elébük tálalt ételekből, hogy éppen megkóstolták, és a maradékot alattvalóiknak nyújtották, akik mindnyájan vettek valamit belőle. Nem másképp cselekedtek az itallal: ajkukhoz emelték és mindjárt továbbadták a többieknek. Ezenközben fölötté ünnepélyes módon viselkedtek; kevés szót váltottak, és azok is, amennyire megítélhettem, komolyak és nyugodtak voltak. A két

DECEMBER 18.,
KEDD

asztaltárs valósággal csüggött királya ajkán, nemcsak vele, hanem helyette is beszéltek.

Evés után az egyik főember mély meghajlással átadott a királynak egy övet, amelynek alakja némileg hasonlított a Kasztíliaiban használatos övekhez. A király átvette, és nekem ajándékozta, két egészen vékonyra eldolgózott aranydarabbal együtt. Nézetem szerint itt nagyon kevés arany lehet.

De nem lehet messze az aranyak lelőhelye, ahol nagy mennyiségben található. Neki ajándékoztam egy takarót, amely ágyam fölött függött és amelyről feltételeztem, hogy tetszésére lesz, továbbá egy borostyán láncot, amely nyakamon lógott, meg egy pár vörös cipőt és egy üveg narancsvirágvizet. Módfelett örült ezeknek az ajándékoknak.

A király és tanácsadói kifejezték azon érzett fájdalmukat, hogy nem tudjuk egymást megérteni. Annyit azonban kivettem szavaiból, hogy az egész sziget rendelkezésemre áll, ha valamire szükségem lenne. Erre előhozattam egyik levéltartómat, amelyen egy négy dukát súlyú aranyérem van Felségtek arcképével. Megmutattam neki és jelekkel tudtára adtam, hogy Felségtek uralkodnak a világ legszebb része fölött és hogy Felségtek a legtekintélyesebb fejedelmek. Erősen megcsodálták a királyi lobogókat és a kereszt jelével ellátott többi zászlót is. Azután két tanácsadójához fordult és megmagyarázta neki, hogy Felségtek kétségkívül hatalmas fejedelmek, ha engem oly messziről, vagyis hogy az égből habozás nélkül erre a helyre küldtek. Azután még élénken társalogtunk, és ámbátor nem értettem meg mindent, nem kerülte el figyelmemet, hogy a király nem titkolta el ámulatát a látottakon és hallottakon.

Minthogy időközben késő lett, és a király hazafelé készült, személyét megillető tisztelettel csónakomon a partra vitettem, s ez alatt a hajóágyúk üdvlövését adtak le. Amikor partra ért, több mint kétszáz főből álló kíséretével felkerekedett lakóhelye felé. Egyik gyermekét egy igen tekintélyes férfiú vitte a vállán. A király ételeket nyújtatott valamennyi matrónának és hajósnépnek, aki a parton időzött, és gondját viselte, hogy udvariasan bánjanak velük. Egy tengerész, aki útközben találkozott vele, mesélte nekem,

hogy ajándékaimat egy udvari méltóság vitte a menet előtt, a király fiacskája utána ment, nagyszámú kísérettel; a királynak egy fivére, kit két férfiú karon fogva vezetett, gyalogszerrel távozott, körülbelül ugyanakkora kísérettel, mint a király. Ezt az urat is megajándékoztam, amikor királyi fivére után a hajóra jött...

(Kolumbusz Guacanagari országába készül, az ottani „király” meghívására.)

Tegnap mérsékelt széllel a San Tommaso öbölből egész Punta Santáig vitorláztam és annak magasságában, mintegy négy tengeri mérföld távolságban álltam meg. Éjszaka 11 óra felé nyugovóra tértem, miután immár két napja és egy éjszakája nem volt érkezésem, hogy aludjam. Minthogy teljes szélcsend volt, a kormányos is pihenni akart egy keveset és a kormányrudat átadta egy hajóinasnak.

Pedig ezt a legszigorúbban megtiltottam az egész úton, mondván, hogy akár szélcsend van, akár nem, hajóinasra nem szabad rábízni a kormányrudat. Voltaképpen nem tartottam ezen a tájon sem sekély részekről, sem szirtektől. Azon a vasárnapon, amikor elküldtem a csónakokat a kacikához, a csónakok elhajóztak a Punta Santa mellett keleti irányban, és a csónakban ülők látták az egész vidéket és a sekélyes helyeket, amelyek a Punta Santától kelet-délkeletre 12 tengeri mérföld hosszúságában terülnek el, valamint azt is, hogy hol lehet átkelni rajtuk; én magam ezt egész utazásom alatt egyetlen egyszer sem tehettem meg. Az Úristennek úgy tetszett, hogy éjfél tájban, amikor ágyamba tértem, tökéletes szélcsend volt, a tenger színe sima, mint az olaj, mindenki nyugodni ment, és a kormányrudat egy hajóinasra bízták.

Így történt, hogy a tengerár a hajót csendben egy sekély részre sodorta, amelyet az éjszakai óra dacára, már mérföldekre lehetett látni és hallani. Amikor a hajóinas meghallotta, hogy a kormány nekiütődik a fenéknek és recsegni kezd, hangos kiáltásba kezdett. Hallottam kiáltását és mindjárt ott teremtem, mielőtt bárki is észrevehette volna, hogy zátonyra futottunk. Kisvártatva megjelent a fedélzeten a hajó

DECEMBER 25.,
KEDD, KARÁCSONY

tulajdonosa, Juan de La Cosa is, akinek éppen öröködni kellett volna. Neki és a többi tengerésznek megparancsoltam, hogy üljenek be a hajó után vontatott csónakba és vigyenek magukkal egy horgonyt és azt dobják a tengerbe. Ő tehát számos társával csónakba szállt. De ahelyett, hogy parancsomat teljesítették volna, mindegyre csak tovább eveztek és a csónakkal együtt a Niña karavellára szöktek, amely két tengeri mérföld távolságban vitorlázott.

Amint ezt észrevettem és egyben láttam, hogy a víz magassága egyre emelkedik s a hajó komoly veszedelemben forog, mindjárt ledöntöttem a főárbot és kiürítettem a hajó minden fölösleges terhét, hogy a zátonytól elszabaduljon. De mivelhogy a víz egyre sekélyebb lett, a karavellát nem lehetett elszabadítani; mert miután kissé oldalt billent, az eresztékeken keresztül víz szivárgott be, és kezdte megtölteni a hajó alsóbb részeit. Időközben a Niñáról egy csónak érkezett, hogy segítségünkre legyen. Amikor a Niña legénysége észrevette, hogy az én csónakom cserbenhagyott minket, nem engedték fel a csónak legénységét a fedélzetre, s ily mód a csónakban ülők kénytelenek voltak hajómhoz visszatérni.

Minekutána nem láttam semmi módját, hogy a hajót megmentsem, elmémet arra irányoztam, hogyan tudnám a hajó rakományát megmenteni. De minthogy a szárazföld felől erős szél fújt, az éjszaka messzire előrehaladott és én nem tudtam teljes bizonyossággal megállapítani, merrefelé lehet e sekély vizekről kijutni, inkább megvártam a hajnalt. Partra küldtem egy csónakot, hogy a katicát értesítsem az eseményekről.

A katica mélyen megrendült, amikor e szomorú hírt meghallotta, és falujának valamennyi lakosát nagy kenukkal azonnal hajónkhoz küldte. Ott mindannyian munkához láttunk. Rövid időn belül a felső fedélzetről mindent a partra hordtunk, ily használható volt a segítség, amelyet a katica küldött nekünk. Később ő maga is, valamint egész rokonsága személyesen segítségünkre sietett, mind a hajón, mind a szárazon, hogy minden tökéletesen rendben menjen. Olykor-olykor hozzám küldte egyik rokonát, aki sírva kért engem, ne venném túlságosan

szívemre a dolgot, inkább nekem adja minden vagyónát. Szentül megesküdhetek Felségteknek, hogy egész Kasztíliaiban nem lehetett volna tulajdonunkat jobban megőrizni, egyetlenegy tű sem hiányzott. Mert a kacika minden holminkat háza közelében halmozta fel, ott kellett maradnia, amíg kiürítették a kunyhókat, ahol azután elhelyezték. Fegyveresek őrködtek előtte egész éjszaka. Közben pedig ő és az övéi mindegyre könnyárban úsztak, mintha ők volnának azok, akiket veszteség ért, oly szeretetreméltóak, önzetlenek és békességesek ezek az emberek, Felségtek higgyék el nekem, hogy e kerek földön nincsenek ezeknél jobb emberek és ennél a szigetnél szebb ország.

Felebarátaikat úgy szeretik, mint önmagukat; s hozzá mindig szelíden és vidáman viselkednek, udvarias szavukat mindig mosollyal kísérik. Igaz, hogy mind férfiak, mind nők állandóan mezítelenül járnak-kelnek, de biztosíthatom Felségteket, hogy erkölcsaik feddhetetlenek és királyuknak a legnagyobb hódolattal engedelmeskednek. Ez utóbbi oly megtartóztató életet él, hogy épületes példával szolgálhat bárkinék. Ámulatba ejt e kis nép emlékezete és tudásvágya is, amely arra ösztönzi, hogy majd ezt, majd azt kérdezze és mindennek okát és okozatát kutassa.¹⁴

Napkeltekor megjelent az ország királya a Niña fedélzetén, ahol éppen időztem. Csaknem könnyezve kért, hogy vessem el gondjaimat, mindenét nekem adja, és máris kiürített számunkra két tágas kunyhót; de ha szükséges, többet is átenged nekünk. S azonkívül van itt elegendő kenu is, hogy a zátonyra futott hajó rakományát és a rajta levő embereket elszállítsa, ha úgy tetszik nekem. Mindezt a kacika éjnek éjszakáján vitte végbe, anélkül, hogy holminkból valami is elveszett volna. Oly távol esik az emberektől minden kapzsiság, és oly derék férfiú a királyuk.

DECEMBER 26.,
SZERDA

¹⁴ Annál szomorúbb, hogy Kolumbusz későbbi utazásai alkalmával mégis százsámra összefogatta e bennszülötteket és a hajófenéken összesűfelve Európába szállította, ahol az életben maradtakat rabszolgának adták el. Így akarta Kolumbusz behozni a felfedező utak költségeit, minthogy a sokat keresett aranybányákat nem találta meg.

Mialatt én a kacikával társalogtam, egy más irányból érkező kenu bukkant fel, amelynek utasai néhány aranydarabot hoztak s azokat csengőkre óhajtották kicserélni. Még nem is érkezett a kenu a csónak oldalához, amikor a benne lévő indiánok hangosan kiáltozni kezdtek: „Chuque – chuque!”, ami a nyelvükön alkalmasint csengőt jelenthet, és az aranydarabokat mutogatták...

...A kacika nagyon örvendezett elégedettségemet látva, és mikor megértette, hogy én minél több aranyat szeretnék, jelbeszéddel értésemre adta, hogy ismer innen nem fölötte messze egy helyet, ahol bőségesen akad arany. Legyek csak türelemmel, bizonyos lehetek benne, hogy annyi aranyat szerez nekem, amennyit csak akarok. Igazat adtam a kacikának és azt gondoltam magamban, hogy Cipangóban, amelyet az indiánok Cybaónak neveznek, nyilván oly bőséges az arany, hogy nem is becsülik már. Onnan akartam aranyat szerezni, jóllehet a Spanyol szigeten, amelyet ők Bohiónak hívnak, kiváltképp pedig annak Caribata tartományában is található.

A király a karavellán étkezett társaságomban. Később együtt partra szálltunk és elhalmozott tisztelete és barátsága jeleivel. Megkóstoltatott velem többfajta *ajest*, továbbá rákokat, vadat és kenyerüket is, amelyet indián nyelven *cazabinak* neveznek. Azután megszemléltünk néhány gyapotültetvényt, amely a telep mellett terült el. Több mint ezer meztelen bennszülött követte nyomunkat. De a kacika már inget és kesztyűt viselt, ezeket tőlem kapta ajándékba. Leginkább a kesztyűk örvendeztették meg szívét. Az illedelmes módon, ahogy evett és egész viselkedésén látni lehetett előkelő származását. Hosszú ideig élveztük az asztal áldásait, míg végre a királynak valamifajta gyökeret vagy füvet hoztak, amellyel bekente kezét, hogy ügyessé tegye, amint véltem, nekem pedig vizet hoztak, hogy megmossam kezem.

Asztalbontás után a partra mentem, egy török ívet és nyilakat adattam magamnak és megparancsoltam egy nyilazásban jártas kísérőmnnek, hogy lőjön vele. A király, aki még soha életében nem látott fegyvert, ugyancsak elképedt. Ezt azért cselekedtem, mert társalgás közben szó esett Caniba sziget lakóiról, kiket

az indiánok *caribok*nak neveznek – ezek, mondják, átjönnek *Españolá*ba, hogy elrabolják az embereket, íjat és nyilat hordanak, de nincsen vasból a nyíl hegye; mert az egész vidéken nem ismerik sem a vasat, sem az acélt, sem egyéb fémeket, az aranyat és rezet kivéve, bár ez utóbbi fémeket csak igen kis mennyiségben láttam. Ezek után jelbeszéddel tudtára adtam a főnöknek, hogy Kasztília uralkodói megparancsolják a *caribok* kiirtását, és mindahányat levágott kézzel fogják elébük vezetni. Azután még egy mozsarat és egy kődobót is elsüttettem. A kacikát fölötte megdöbbsentette ezeknek átütő ereje. Mikor kísérete meghallotta a lövések hangját, mind a földre vetették magukat.

Azután hoztak nekem egy nagy álarcot, amelynek szemébe, fülébe és egyéb részeibe nagy aranydarabokat helyeztek el, és ezt a király személyesen kegyeskedett fejemre és nyakamra tenni, és a többi keresztény közt más ékszereket osztott ki. Mindez gyönyörködtetett és megvigasztalt engem, és kezdett oszolni mély bánatom a hajóm elvesztése miatt, mert megismertem, hogy Isten azért vezette éppen itt zátonyra hajómat, hogy itt telepet alapítsak.

Ez a balszerencse annyi más esemény forrása lett, hogy nem illik már balszerencsének nevezni, hanem inkább jószerencsének. Mert, ha nem veszítem el hajómat, minden bizonnyal folytatom utam a nyílt tengeren és nem időzöm ezen a helyen, minthogy egy nagy öböl mélyén fekszik és közben két vagy több sekély hely is van. Sem nem hagyom ott hátra a legénység egy részét; de még ha ezt meg is teszem, nem gondoskodom róluk ennyire; nem látom el őket minden szükséges élelemmel és építőanyaggal egy erőd részére. Így pedig több emberem azzal a kívánsággal fordult hozzám, engedném meg nekik, hogy ezen a helyen maradhassanak.

Meghagytam nekik, hogy építsenek egy erődöt, toronnyal és mély árokkal; nem mintha úgy vélném, hogy ily nemű óvatosságra szükség lenne a bennszülöttekkel szemben. Mert szentül hiszem, hogy embeimmel módomban állna leigázni akár az egész szigetet is, pedig kiterjedésére nagyobb, mint Portugália és lakosainak száma kétszer akkora. A benn-

szülöttek teljesen meztelenek és semmi tekintetben nem harciasak.¹⁵ Hanem inkább azért cselekedtem így, mert célszerűnek véltem az erődöt a katonai tudomány szabályai szerint megépíteni, tekintettel e vidéknek Felségtek királyságaitól való nagy távolságára, és azért, hogy az indiánok szeme elé tárjam Felségtek alattvalóinak szorgalmát és ezzel Felségtek iránt való engedelmességre neveljem őket.

Az ittmaradtak elegendő fát fognak találni, hogy felépítsék az erődöt, és boruk és kenyerek bőségesen elég lesz egy egész esztendőre. Azonfelül lesz elegendő vetőmagjuk, továbbá itt marad a Santa Maria csónakja, és néhány mesterember és olyan emberek, akik itt akarnak tartózkodni, hogy szolgáljanak Felségteknek és nekem azzal, hogy megkeresik az arany lelőhelyét. Ily módon minden körülmény odahatott, hogy ez a telep megépíttessék; kiváltképpen kedvezett az, hogy a hajó oly enyhén futott a zátonyra, alig vettük észre, mert nem fújt sem szél, sem magas hullámok nem jártak...

(Kolumbusz reményét fejezi ki, hogy a felfedezendő aranybányák és fűszerszigetek három éven belül a királyt és királynét olyan helyzetbe hozzák, hogy a Szent Sír visszahódítására indulhatnak.)

...Ennek okából jelentettem ki Felségteknek, hogy a felfedezésemből származó minden hasznót Jeruzsálem visszahódítására kell fordítani. Felségtek kegyesek voltak ezt megelégedéssel fogadni és kinyilvánítani, hogy ez a terv Felségteknek igen kedves és nagyon szívéen fekszik, a haszon nélkül is, amelyről beszéltem.

DECEMBER 27.,
CSÜTÖRTÖK

Reggel ez ország királya a karavellára jött és jelentette, hogy elküldte embereit aranyat keresni, mert mielőtt tengerre szállok, egészen be akar engem fedni arannyal. A kacika, fivére és még egy általa igen kedvelt rokona velem étkezett. A két utóbbi kijelentette, hogy el óhajtanak kísérni Kasztíliába.

¹⁵ Mindezt Kolumbusz azért írja, hogy megnyugtassa saját lelkiismeretét és igazolja magát odahaza azért, hogy negyven emberét hátrahagyta Haitiban. A bennszülöttek jámborságára vonatkozóan csalódnia kellett: mikor második útja alkalmából, egy évvel később visszatért, a negyven emberből egyet sem talált életben.

Ebben a pillanatban néhány bennszülött hírül hozta, hogy a Pinta karavella a sziget végén levő folyóban horgonyoz. A kacika mindjárt odaküldött egy kenut, és parancsomra velük ment egy matróm, aki rendkívül módon ragaszkodott hozzám. Közben megsürgettem az előkészületeket, hogy viszatérjek Kasztíliába.

...Mikor besötétedett, a kacika egy arany álarcot küldött nekem és kért, hogy adjak érte cserébe egy mosdótálat és egy kancsót. Ugy véltem, a király azért vágyódik e tárgyak után, hogy hasonlókat készítesen, és ezért rögtön elküldtem neki.

DECEMBER 29.,
SZOMBAT

Délidőben kimentem a partra, és éppen akkor érkeztem, amikor a király öt hűbéres főnökét fogadta. Mindannyian fejdíszot viseltek és méltóságteljes külsejük volt.

DECEMBER 30.,
VASÁRNAP

Parancsolóim minden bizonnyal örömmel legetetnék tekintetüket ezeknek az embereknek kellemes viselkedésén, ha saját szemükkal láthatnák.

Amikor a partra léptem, a király fogadásomra sietett, karon fogott és úgy vezetett el ama házig, ahol előző nap megszálltam és ahol egy gyékény és néhány szék találtatott. Az egyik székre leültem. A kacika levette fejdíszét és fejemre tette, mire én levettem valódi vörös achátokból és más ragyogó színű kövekből álló nyakláncomat és a kacika nyakába akasztottam. Továbbá levettem széles, bíborszínű, csuklyás köpenyem is, amelyet az ünnepi alkalomra öltöttem és a királyra ruháztam. Egyúttal lábára adtam egy pár színes cipőt is, amelyet közben a hajóról hozattam el és ujjamról az ő ujjára húztam egy nagy ezüst gyűrűt, mert értésemre esett, hogy Guacanagari király előzőleg egy matrózt nagyon kért, adja neki az ujján lévő gyűrűt. A király fölötte megörvendezett ajándékaimon. Két, aznap reggel érkezett főnök is csatlakozott hozzánk, amint a kacikával társalogtam, és két nagy aranylemezt nyújtott át nekem, amelyet addig ő hordott.

Ekkor felbukkant egy bennszülött azzal a hírrel, hogy a Pinta hajót két nappal ezelőtt hagyta el egy keletre fekvő öbölben.

Ezek után a Niña fedélzetére mentem, ahol Vicente Yañez (Pinzón), a karavella parancsnoka jelentette, hogy rebarbaranövényeket talált...

DECEMBER 31.,
HÉTFŐ

E nap folyamán gondoskodtam arról, hogy fát és vizet szállítsanak a hajóra a visszautazás számára, mivelhogy a spanyol uralkodókat mielőbb értesíteni akartam felfedező utam eredményeiről és rá akartam bírni őket, hogy további hajókat küldjenek ki, amíg minden felfedezni valót fel nem fedezünk. A vállalkozás már eddig is nagyszabású és fölötte jelentőségteljes, de nem lett volna ellenemre, ha elutazásom előtt kikutathattam volna az egész keleti irányban elterülő vidéket, olyképp, hogy bejárom az egész partot és alkalmas helyet keresek egy telep alapítására, ahová marhát és más hasznos dolgot lehetne szállítani. De, minthogy már csak egyetlenegy hajóm maradt, nem véltem tanácsosnak, hogy ezt veszedelemnek tegyem ki, már pedig a felfedezőút folytatása azzal járt volna. Minden bajnak a Pinta hajó szökése az oka.

JANUÁR 2.,
SZERDA

Reggel kimentem a partra, hogy búcsút vegyek Guacanagari királytól és azután Isten nevében hazafelé induljak. A királynak egy inget ajándékoztam. Azután még meg akartam mutatni a királynak egy mozsár hatalmát, ezért megparancsoltam, lőjenek az egyik mozsárból a megfeneklett hajó oldalára. Amint is cselekedtem ezt, mert társalgás közben szóba kerültek a caribok, akik ellen az indiánok háborút viseltek. A kacika láthatta, milyen messzire repült a mozsár lövege, amely miután keresztülfúrta a hajó oldalát, messze kint a tengerbe hullt le. Ezután meghagytam embereimnek, hogy hadgyakorlatot mutassanak be, és megmagyaráztam a kacikának, hogy nem kell tartania a cariboktól, még ha ide érnének sem. Mindezt azzal a célzattal cselekedtem, hogy Guacanagari a hátramaradó keresztényekkel jó barátságban éljen és üdvös félelmet érezzen irántuk.

...A Spanyol-szigeten, amelyet az indiánok Bohiónak neveznek, hátrahagytam 39 emberemet az erőd védelmére; ezek valamennyien jó barátságban vannak Guacanagari királlyal. Parancsnokaik Diego de

Arana, Pietro Gutiérrez, királyi kamarás, Kasztília pohárnoka és Rodrigo d'Escobedo Segoviából, Fra Rodrigo Pérez unokaöccse. Rájuk ruháztam Spanyolország uralkodóitól kapott hatalmamat. Áadtam nekik az árukat is, amelyeket a király és királyné rámbíztak, hogy aranyra cseréljem ki. Továbbá átengedtem nekik mindent, ami a Santa Marián volt, hajókétszerszülte, amennyi egy évre kell, bort, muníciót és a csónakokat. Ezzel kell majd a matrózoknak aranykeresésre indulni, mert azt remélem, hogy visszatérésemkor már sok arany lesz együtt és tapasztalataik alapján város alapítására alkalmas helyet találunk. Mert az öböl, melyből most útnak indulok, nem látszik alkalmasnak... Hagytam nekik azonkívül vetőmagyat, és itt maradt valamennyi tisztem, az armada jegyzője, egy orvos, egy szabó és más mesteremberek, akik egyúttal kipróbált tengerészek is.

JANUÁR 3.,
CSÜTÖRTÖK

...Ha tudnám, hogy a Pinta hajó Martin Alonso Pinzónnal szerencsésen visszatért Spanyolországba, nem tágítanék szándékomtól.¹⁶ De semminemű hírt nem kaptam róla, és Pinzón, ha visszatér Kasztíliába, még netán valami hazug hírrel félrevezeti a királyt és királynét, hogy elkerülje megérdemelt büntetését; és most még további bűnöket halmozott fejére azzal, hogy engedelem nélkül elvált az armadától s ennek következtében veszedelembe döntötte mindazt a nyereséget, amelyet a felfedezéstől reméltünk; nem halaszthattam tovább a hazautazást, bízva abban, hogy a Mindenható kedvező szeleket ad nekünk és minden kezdsünket jó végre vezeti.

JANUÁR 6.,
VASÁRNAP

Délben tizenkét óra felé heves keleti szél kerekedett s ezért felküldtem egy matrózt a főárbocra, hogy nézzen szét. Ez a matróz meglátta a Pinta hajót, amely a keleti széllel felénk tartott. A Pinta a Niña felé közeledett, de minthogy a szirtes talaj miatt nem lehetett horgonyt vetni, a Monte Cristo irányába vitorláztam és a Pinta követett.

Kisvártatva megjelent Martin Alonso Pinzón a Niña fedélzetén, ahol vártam rá. Azzal mentegető-

¹⁶ Hogy ti. alaposabban kikutassa a partvidéket.

zött, hogy akaratán kívül vált el tőlem, és szavait igyekezett okokkal megerősíteni. De én átláttam kifogásain és tudtam, hogy Pinzón azon az éjszakán, mikor elvált tőlem, csak gögből és kapzsiságból cselekedett így. Másképp nem magyarázhattam az engedetlenséget és aljasságot, amellyel alárendeltem ez utazás alkalmával velem szemben viselkedett. Mindazonáltal ezúttal is el akartam fojtani kedvetlenségemet, amint már egyszer megtettem, hogy az ördög incselkedéseit, amellyel vállalkozásomat csődbe akarta juttatni, megghiúsítsam.

Később megtudtam, hogy Martin Alonso fel akarta használni amaz indiánnak tudósítását, akit a Pinta fedélzetére küldtem és aki azt mondta, hogy a Baneque nevezetű szigeten sok aranyat lehet találni. Martin Alonso úgy vélte, nem szabad kihasználatlanul hagynia azt az előnyt, amelyet hajójának nagyobb gyorsasága nyújt, és saját szakállára elindult ama szigetre, engem cserbenhagyva, mialatt én még előbb a Juana-sziget mentén és a Spanyol-sziget mentén szándékoztam cirkálni, minthogy mind a kettő a keleti útírányban feküdt. Miután Baneque-szigeten kikötött és ott nem talált aranyat, Española partjára vitorlázott, amelyről más indiánok, akik a szigetet Bohiónak nevezték, hírt hoztak neki és azt állították, hogy arany és aranybánya ott felesleges számban található. E célból vagy húsz nappal ezelőtt 60 mérföldnyire a Navidad nevű hely előtt hajózott el. Ebből következik, hogy az indiánok igazat mondtak, amikor hírül hozták a Pinta felbukkanását, de a karavella már ismét tovább ment, amikor a Guacanagari kacika által odaküldött csónak elérte a helyet.

A Pinta csere útján igen sok aranyat szerzett... Martin Alonso a felét megtartotta, másik felét pedig legénysége között osztotta ki...

...Több ember elbeszélése szerint távolabb keletre fekszik egy sziget, amelyen csak nők élnek. Española-t és Yamaye (Jamaica) szigetét a kontinensről tíz napi kenu-úttal lehet elérni, ami kb. 240 vagy 280 tengeri mérföldnek felel meg; a lakosság ott ruhát hord.

(*Kolumbusz megismétli a Pinzón fivérek elleni vádjait.*)

JANUÁR 8.,
KEDD

Mindezt az engedetlenséget türelmesen elviseltem, hogy vállalkozásunk jó véget érjen. Másrészt azonban alig vártam, hogy megszabaduljak ettől a gonosz indulatú társaságtól, amellyel szemben kénytelen voltam jó arcot vágni engedetlenségük gonosz játékához. Minek tekintetbevételével célirányosnak véltem, ámbátor tisztességes emberek is voltak körülöttem, mégis inkább nem törődni a bűnösök megbüntetésével, hanem minden további időmulasztás nélkül, mihamarabb Kasztíliába visszatérni.

...Csónakot küldtem a partra, a szép fővenyre, ahol a tengerészek ajest szoktak szedni. E tengerészek most íjjal és nyilakkal felfegyverzett férfiakra bukkantak, akikkel szóba elegyedtek és két íjat és számos nyilat vásároltak tőlük. A spanyolok megkérték az egyiket, hogy jöjjön fel a Niñára és beszéljen velem, amit meg is cselekedett.

JANUÁR 13.,
VASÁRNAP

Ennek a bennszülöttnék arcvonásai sokkal csúnyábbak voltak, mint az eddig látott indiánoké. Arcát szénnel teljesen feketére festette, az indiánok valamennyien szeretik bemázolni magukat. Haját hosszúra növesztette és hátul kontyban összekötötte, a kontyon egy papagájtollakból készült hálóforma dolog volt. Meztelenül járt, mint a többiek valamennyien. Úgy vélem, hogy a caribok törzséhez tartozhat, akik embereket esznek, és hogy az öböl, amelyet az előző nap láttam és amely az országot látszólag két részre osztja, valójában csatorna, amely egy másik szigetet választ el...

...Mikor a csónak partra ért, a fák mögül legalább 55 teljesen meztelen férfiú bukkant ki; hajuk hosszú, mint Kasztíliában a nőké, és papagájtollakkal ékesített hátracsüngő fejdíszet hordanak. Mindannyian íjjal vannak felfegyverezve.

Az indián partra szállt és rávette honfitársait, hogy letegyék íjukat és nyilaikat, és nagy botjukat is. Végre a csónakhoz jöttek; a csónakban lévő spanyolok kiszálltak és kezdték megvásárolni a bennszülöttek íját, nyilait és egyéb fegyvereit, amint meghagytam nekik. Miután mindezt eladták, már nem akar-

ták ideadni, sőt úgy viselkedtek, mintha a keresztényeket megtámadni és elfogni szándékoznának. Szélsebesen visszafutottak arra a helyre, ahol lerakták íjukat és nyilaikat, és azután visszatértek a keresztényekhez, kezükben kötéllel, amellyel meg akarták kötni őket. De a keresztények résen voltak, megemlékezvén szavaimról, amelyekkel a legnagyobb óvatosságot kötöttem lelkükre. Amint megpillantották az indiánok rohamát, maguk kezdtek támadásba, miközben az egyik indiánt lándzsával megdöfték a hátulsó részén, a másik pedig a mellén nyíltól megsebesült. Az indiánok, látván balsikerüket, elmenekültek, hátrahagyva elszórt íjukat és nyilaikat, jóllehet ötvenedmagukkal csak hét spanyolt találtak szembe. A keresztények valóságos vérfürdőt rendeznek, ha a parancsnokló kapitány meg nem gátolja őket, meghagyván, hogy szálljanak be a csónakba és térjenek vissza a karavellára.

Amint erről értesültem, egyrészt fölötte elszomrodtam, másrészt azonban örvendeztem is, mert kíváncsi voltam látni, hogy a keresztények megfélemlítsék a szigetlakókat. Nincs kétség, hogy ezek az indiánok gonoszságon törték fejüket, hiszen a caribok törzséhez tartoztak, azok pedig emberevők. Ha tehát ama harminckilenc ember, akit hátrahagytam Navidadban, csónakjával ideér, ezek a vadak nem merészkednek majd a partra szálló spanyolokat megtámadni. Ha pedig nem tartoznak ezek a harcosok a caribok törzséhez, akkor sem lakhatnak tőlük messze, ugyanolyanok a szokásaik és bátor emberek, és ebben nagyon különböznek a többi szigetlakótól, akik különösen gyávák és ártalmatlanok.

Szívesen megfogtam volna néhányat közülük. Mint Española lakói, ezek is sok tüzet gyújtottak.

JANUÁR 14.,
HÉTFŐ

...Mindkét karavellába sok víz szivárgott be. Ennek okai a palosi kátrányozók, akik rosszul szerelték fel a hajót és azután kereket oldottak, mikor észrevették, hogy rájöttem csalásukra és kényszeríteni akarom őket, hogy jóvátegyék. A hajók állapota dacára reméltem, hogy a Mindenható, aki megengedte nekem, hogy épen és sértetlenül általkeljek az óceánon, irgalmával visszautazásom alkalmával is mellettem

Életkép Vespucci műéből

Ilyen buzogányokkal és íjakkal Kolumbuszék is találkoztak (*A. Thevet: Singularitez de la France Antartique, autrement nommée Amerique...*, 1558)

A kannibálok szigete *Philoponus*...

...és *Thevet* képzeletében

Spanyol támadás indián falu ellen (*Theodore de Bry*)

Az európai hódítók
aranyéhségének csilla-
pítása...olvasztott
arannyal (*Benzoni*)

fog állni. Mert a végtelen jóságú és mindentudó Isten jól ismeri, minémű ellenkedéseket kellett legyőznöm, mielőtt Kasztíliaból elindulhattam, amikor nem volt senki sem, aki szándékomat jó szemmel nézte volna, a Mindenhatót, aki ismerte bensőmet és Felségtek, Kasztília uralkodóit kivéve.

Három órával napfelkelte előtt elhagytam az öblöt, amelynek Nyilas-öböl nevet adtam, s először a szárazföldi széllel, azután pedig a nyugati széllel északkeleti irányba hajóztam, hogy elérjem Carib szigetét, ahol ama vadak laknak, akik a felkutatott szigetek lakóit oly nagy félelemmel töltik el, mert a hír azt tartja, hogy számtalan kenujukkal elárasztják ezeket a vizeket és mindenkit, akit csak foglyul ejthetnek, megesznek...

...Az indiánok azt mondták, hogy ebben az irányban jutunk el Matinino szigetére, ahol csak nők élnek. Örömet felkerestem volna ama szigetet, hogy öt vagy hat ilyen vad nőt vigyek a királynak és a királynénak. De attól tartottam, hogy az indiánok nem ismerik jól az útirányt és a meglazult hajók miatt sem akartam a hazautazást tovább halogatni.

De bizonyos vagyok benne, hogy az asszonyok szigete valóban a világon van és Carib szigetének férfiai időnként felkeresik. Ha a szigeten fiúgyermek jó a világra, elküldik a férfiak szigetére, míg az újszülött leányokat megtartják...

Éjszaka a szél alábbhagyott, hogy azután hirtelen erős rohamokkal újra rákezdjen. A hajók északnyugati irányban 20 mérföldet futottak be. Napfölkelte után további 11 mérföldet tettek meg délkelet felé, azután 36-ot észak-északkeletnek.

A levegő szelíd és lágy, mint Sevilleban április és május havában, a tenger pedig, hála Istennek, állandóan nyugodt maradt. Sok fregatta-, vihar- és más madarat láttunk.

...Időnként kénytelen voltam a Pintára várakozni, mert ez hátsó vitorláját csak vajmi kevésbé tudta használni, mivelhogy a hátsó árboc igen rossz állapotban volt. Ha kapitánya, Alonso Pinzón az indiai

JANUÁR 16.,
SZERDA

JANUÁR 20.,
VASÁRNAP

JANUÁR 23.,
SZERDA

szigeteken való tartózkodása alatt ugyanolyan buzgalommal gondoskodott volna új árbocról, mint amennyit arra fordított, hogy tőlem elváljon, abban a reményben, hogy hajóját arannyal töltheti meg, könnyen lehetett volna ezen a bajon segíteni.

JANUÁR 25.,
PÉNTEK

...Tengerészeim egy tonhalat és egy nagy cápát ejtettek el; mind a kettő nagyon kapóra jött, mert hajóinkon már nem volt más élelmünk, mint kétszersült, bor és indiai ajes.

(Minden különösebb esemény nélkül kelnek át az óceánon.)

FEBRUÁR 6.,
SZERDA

...Vicente Yañez Pinzón megállapította, hogy ma reggel Flores szigete északra, Madeira szigete pedig keletre fekszik hajójától. Roldán pedig azt állította, hogy Fayal szigete vagy San Gregorio északkeletre és Porto Santo keletre fekszik.

FEBRUÁR 9–10.,
SZOMBAT–VASÁRNAP

...Karavellámon Vicente Yañez Pinzón, Sancho Ruiz, Pero Alonso Nino és Bartolomeo Roldán megállapították a hajó helyét a térképen. Mind a négy kapitány úgy vélekedett, hogy a hajók az Azoriszigetektől messze keletre és a Santa Maria-szigettől, mely utolsó ezen a szigettengeren, délre vannak; sőt azt állították, hogy húsz tengeri mérföldnyire vagyunk Santa Maria szigetétől, Madeira szigete közelében, Porto Santo előtt. Én viszont tisztában voltam vele, hogy még nem jutottunk olyan messzire, sokkal hátrább vagyunk, mintsem kapitányaim gondolják.

FEBRUÁR 14.,
CSÜTÖRTÖK

Az éjszaka folyamán vihar keletkezett, a hullámok hegymagasságra emelkedtek; minden irányból törtek ránk, egymás hegyén-hátán, és olyannyira nyomorgatták a hajót, hogy sem előre jutni, sem pedig ebből a vad örvényből kiszabadulni nem tudott, s a hullámok a Niña falán zúzódtak össze. Megparancsoltam, hogy a középárboc vitorláját engedjék egészen mélyre, csak annyi maradjon, hogy a hajót valamelyest visszatartsa a rohanó hullámokon. Ily módon három órai utazással húsz tengeri mérföldet tettünk meg.

De minthogy tenger és vihar egyre vadabb lett, s a veszedelem szüntelen növekedett, átengedtem hajómat a vihar hatalmának, minthogy más menekülés már nem volt.

Majd a Martin Alonso Pinzón vezetése alatt álló Pintát is elsodorta a szél és eltűnt szemem elől, jóllehet egész éjszaka fényjeleket adattam, amelyekre a Pinta mindaddig válaszolt is, amíg a vihar megengedte. De azután nagyon is messze vetődött az én irányomtól. Magam egész éjjel északkelet-keleti irányban haladva, mintegy 54 tengeri mérföldet tettem meg.

Napkelte után tovább növekedett a vihar ereje, a tenger dűhe nem ismert határt. Hajóm már csak a félig felvont középvitortlával haladt, hogy megakadályozzam elsüllyedését a hullámhegyek között. Kelet-északkelet irányban mentünk, majd északkeletre fordultunk; 6 óra alatt 60 tengeri mérföldet tettünk meg.

Ekkor meghagytam, hogy döntsük el sorshúzással, a hajón lévők közül kicsoda zárandokoljon el a Santa Maria de Guadalupe-i csodatevő Mária-képhez, hogy egy öt font súlyú gyertyát mutasson be neki. Ebből a célból annyi borsót hozattam, ahányan voltunk a hajón, egyikükbe keresztet metszettem, majd valamennyit betettük egy sapkába és erősen összeráztuk. Elsőnek én nyúltam be, és íme, a kereszttel megjelölt borsót húztam ki. Ily módon tehát reám esett a sors, minek okából ettől fogva zárandoknak tekintettem magam, akinek be kell váltania fogadalmát.

Majd meg másodszor is sorsot húztunk, hogy egy másik zárandokot Santa Maria de Lorettóba menesszünk, amely zárandokhely Ancona földjén fekszik, a pápa országában, ahol is a Boldogságos Szűzanya számtalan nagy csodát tett hajdanán és teszen még most is. A sors egy Puerto de Santa Maria-beli hajósra esett, Pedro de Villa nevezetűre, akinek megígértem, hogy megtérítem útiköltségeit. Egy harmadik zárandoknak pedig, úgy határoztunk, Santa Clara de Moguer templomában kell virrasztania egy éjszakán keresztül és ugyanott egy misét mondatnia. A sorshúzás ismét engem szemelt ki erre a feladatra is.

Ezek után jómagam és valamennyi társam, ünnepélyes fogadalmat tettünk, hogy abban az országban, ahol menekülést találunk, egy szál ingbe öltözve, processzióban vonulunk egy templomba, amely a Boldogságos Szűzanyának szenteltetett és ottan imádságokat mondunk.

Ezek mellett az általános fogadalmak mellett még mindenki külön fogadalmat is tett, minthogy úgy látszott, senki sem menekülhet meg e viharból, amely mindannyiunkat elnyeléssel fenyegetett. A veszedelmet csak növelte az, hogy a karavellának alig volt súlya, minthogy az elfogyasztott élelem és az elhasznált víz a hajórakományt fölötte megkönnyítette. Túlságosan bíztam volt a szép időben, amely egész idő alatt tartott, amíg a szigeteken voltunk és ezért nem láttam el hajómat kellő ballaszttal; pedig elhatároztam, hogy ezt a hiányt a Nők szigetén pótolom majd. Most azzal igyekeztem segíteni, hogy mihelyt lehetett, minden üres vizes- és boroshordót megtöltem tengervízzel.

Mindeme veszedelmet nagyobb nyugodalommal viselem el, ha csupán a magam személye forog benne. Mert hiszen jól tudom, hogy életem csak Teremtőm Szent Felségének köszönhetem, máskor is találtattam már olyannyira közel a halálhoz, hogy csak egyetlen lépés választott el az Örökkévalóság kapujától. Csak az a gondolat töltött el mondhatatlan fájdalommal, hogy a Mindenható Isten kegyelmével vállalkozásomban való megingathatatlan hitet öntött belém és győzelemhez is segített, és íme most, amikor minden ellenségemnek össze kell omolnia és Felségtek általam gyarapodnának a dicsőségben és hatalomban, most lesz mindez semmivé, halálom által. De még ezt is elviselem, ha pusztulásom nem jelent egyúttal pusztulást valamennyi emberem számára is, akiknek pedig sikert és jutalmat ígértem. Nyomorúságukban nemcsak a sorsot átkozták, amely e vállalkozásra csábította őket, hanem engem is vádoltak, amiért hogy nem engedtem ama szándékuknak, hogy visszaforduljunk.

Kimondhatatlan bánat fogott el akkor is, és legfőképpen, amikor két gyermekemre gondoltam, akiket minden támasz és gyámol nélkül hagytam hátra

idegen földön, Córdobaban, és még csak arra sem számíthattam, hogy Felségtek fel fogják ismerni, mi-némű szolgálatot tettem Felségteknek s így segítségükre sietnének.¹⁷ Ámbátor erőt öntött belém a bizodalom, hogy az Úr nem engedi semmivé lenni e vállalkozást, amely Egyházának oly nagy dicsőségére válhat és amelyet oly sok fáradalom és viszontagság után vezettem szerencsés befejezés felé, nem engedheti meg, hogy én itt nyomorultul tönkremenjek, mindazonáltal azt kellett hinnem, hogy a Mindenható, érdemtelenségem miatt, avagy mert nem akarja, hogy nekem e földön ilyen dicsőség jusson osztályrészemül, vállalkozásomat ezen a ponton félbe akarja szakítani. És ekkor rettegésemben Felségtekre gondoltam, akiknek, ha én el is pusztulnék, ha a hajók el is süllyednének, mégsem szabad e dicsőséges vállalkozás eredményeit elveszíteniök. Kell valami módot találni, hog Felségtek hírt kapjanak utazásom sikeres célhoz éréséről.

Ezzel a szándékkal a rendelkezésemre álló kevés idő alatt pergamentlapokra leírtam mindent, ami amaz országok felfedezésére vonatkozik, amelyre vállalkoztam. Megadtam az utazáshoz szükséges időt, az utat, amelyet követtem, a felfedezett országok értékességét és lakóik természetét, akik mikor e földeket Felségtek nevében birtokba vettem, Felségtek alázatos alattvalóivá lettek. Ezt a jól lepecsételt írást Felségtekhez intéztem, és annak, aki feltöretlenül és épségben Felségtek kezéhez juttatja, ezer dukát jutalmat ígértem, hogy amennyiben idegen kézbe kerülne, ez a jutalom a megtalálót mégis távol-tartsa attól, hogy tartalmát a saját hasznára fordítsa. Ezután egy nagy hordót hozattam. Az írást viaszos-vászonba göngyöltem, a göngyöleget pedig viasztekercsbe dugtam, és az egészet betettem a hordóba, erősen lezártam azt és bedobtam a tengerbe. Bölcsen meggondolva, hogy ama hordó netán nem éri el rendeltetési helyét, míg a hajók még mindegyre ha-

¹⁷ Kolumbusz itt kissé túloz. Idősebb fia, a házasságából született Diego ebben az időben apród Don Juan herceg udvarában, fiatalabb, házasságon kívül született fia, Fernando pedig Córdobaban él anyjánál, Beatriz Enriqueznél.

ladnak Kasztília felé, még egy második, ugyanilyen módon biztonságba helyezett üzenetet is készítettem és a hajó farán helyeztem el, hogy ha a hajó elsüllyedne, a hordó még mindig tovább ússzék a tenger felszínén.

(A vihar ezután lecsendesedett.)

FEBRUÁR 15.,
PÉNTEK

...Amikor a nap felkelt, a hajó orrától kelet-északkeleti irányban földet láttunk meg; némelyek úgy vélték, ez Madeira szigete, mások pedig, hogy Cintra sziklája, Portugáliában, Lisszabon közelében. Nemsokára a menetiránnyal ellenkező kelet-északkeleti szél kerekedett, miközben hatalmas hullámok tornyosodtak nyugat felől. A hajót húsz tengeri mérföld választotta el a szárazföldtől. Számításaim alapján azt gondoltam, hogy az Azori-szigetek vizeiben lehetünk és a látott part is odatartozik. De kapitányaim és a matrózok nem tágitottak attól a hiedelemtől, hogy immár Kasztília partjait látják maguk előtt.

FEBRUÁR 16.,
SZOMBAT

...A nap derengésétől kezdve naplementéig fel és alá cirkáltam, hogy közelebb jussak a szigethez, miközben erősen kellett küzdenünk a heves szél és a hatalmas hullámok ellen. Amaz órában, amikor a hajósok a *Salve Reginát* szokták imádkozni, tehát az éjszaka beálltakor, néhány matróz a szélmentes oldalon fényt látott felcsillámlani, mintha a tegnap meglátott sziget felől jönne. Tovább is arra cirkáltam, és igyekeztem, amennyire lehet, a fény közelébe jutni, hogy napfelkeltekor megláthassuk e szigetek egyikét. Ezen az éjszakán némi kis pihenésem akadt, mert szerda óta nem aludtam, sem táplálékot nem vettem magamhoz, úgyhogy lábam egészen megbénult a hidegtől és az éhségtől.

Vasárnap a reggeli szürkületben dél-délkeleti irányban hajóztunk, és sötétedéskor elértük a szigetet, de a sötétség miatt nem állapíthattuk meg, melyik szigeten vagyunk.

FEBRUÁR 17-18.,
VASÁRNAP-HÉTFŐ

Tegnap naplemente után hajómmal körüljártam a szigetet, hogy kikötőhelyet találjak és szemlét tartsak. Egy bizonyos helyre érkezvén, horgonyt vettett-

tem, de a horgony mindjárt el is veszett, ismét kihajóztam a nyílt tengerre és ott cirkáltam egész éjszaka.

Napkeltekor ismét a sziget északi partjára hajóztam, és minekutána jó kikötőhelyet találtam, kivetettem egy másik horgonyt, majd csónakot küldtem a partra, hogy kikutassák a vidéket. A matrózok megkérdezték a lakosságot, hol kötöttünk ki, és megtudták, hogy a sziget neve Santa Maria és az Azori-szigetekhez tartozik.

Valamennyi szigetlakó egyetértett abban, hogy emberemlékezet óta nem láttak ilyen vihart, mint ami ez utóbbi tizennégy napon át dühöngött, és nem győztek eleget álmélkodni azon, hogy mi ép bőrrel úsztuk meg. A szigetlakók hálát adtak Istennek, és nagy örömmel hallották, hogy felfedeztem Indiát.

(Kolumbusz elmondja, hogy társait abban a hiszemben hagyta, hogy nagyobb utat tettek meg, mint amennyit valóban megtettek, mert nem akarta senkivel sem megosztani az Indiába vezető tengeri út titkát.)

Naplemente után hirtelen megjelent a parton három szigetlakó és hangosan kiáltozott hozzánk. Csónakot küldtem a partra, amazok beszálltak, szárnyast és friss kenyeret hoztak a hajóra. Ez az utolsó farsangi napok egyikén történt. Ezek az emberek még mást is hoztak nekem, a sziget kapitányának vagy kormányzójának, Joao da Castanhedának nevében. Ez a kormányzó azt állította, hogy jól ismer engem, és tudatta velem, hogy sajnálatára nem tud személyesen tisztelegni nálam, mivelhogy imár leszállt az éj és lakása innen igen távolra esik; de másnap felkeres majd és egyúttal bőséges élelmet is hoz magával. Arról is értesített, hogy a három spányolt, akik partra szálltak és bementek a sziget belsejébe, vissza fogja vezetni a karavellára. Azért tartja őket magánál, mert gyönyörködni akar elbeszélésükben.

Megparancsoltam, hogy a kapitány követeinek nagy tisztelet adassék, ágyat vettettem nekik, hogy az éjszakát a hajón töltsék, minthogy már este lett és a város messze volt.

Minthogy a Niña legénysége múlt csütörtökön, amikor a vihar fergetegében hanyódtunk, számos

FEBRUÁR 19.,
KEDD

fogadalmat tett és többek közt eltökélte, hogy mi-helyt olyan földre ér, ahol a Boldogságos Szűznek temploma van, egy szál ingben odavonul és ott hála-imákat mond, elrendeltem, hogy a legénység fele kimenjen a parton levő remetelakhoz és ott teljesítse fogadalmát, magam pedig útitársaim másik felével utánuk jövök majd. Abban a jámbor hitben, hogy e földön nyugodt lehetek, és bízva a kormányzó ajánlatában és a Kasztília és Portugália között fennálló békeállapotban, megkértem három portugál vendégemet, mennének be a városba és hívnának nevemben egy papot, hogy jöjjön ide misét mondani. Ezután a Niña fél legénysége egy szál ingben kivonult a remetelakba,¹⁸ hogy fogadalmát teljesítse. Mialatt a matrózok áhítatoskodtak, a szigetlakóknak egy csoportja érkezett, ki lovon, ki meg gyalog, a kormányzó vezette őket és valamennyi tengerészemet fogságba ejtette.

Mi rosszat sem sejtve, 11 óráig várakoztam a csónak visszatértére, hogy magam is teljesítsem fogadalmunkat a hátramaradt fél legénységgel együtt. De amikor észrevettem, hogy embereim nem térnek vissza, aggódni kezdtem, hogy vagy elfogták őket, vagy pedig hajótörést szenvedett a csónak, mivel-hogy az egész szigetet zátonyok vették körül. A remetelakot nem láthattam, mert egy földnyelv elfedte szemem elől, s így nem állt módomban megbizonyosodni, mi történt. Ezért felvonattam a horgonyt és hajómmal a remetelak elé vitorláztam, ahol is számos lovast pillantottam meg, akik mindjárt leszálltak lovukról, fegyveresen beültek egy csónakba és karavellám felé igyekeztek, hogy foglyul ejtsenek engem.

Ekkor a kormányzó felemelkedett a csónak közepén, és felszólított, hogy biztosítsam személyének sértetlenségét. Amit meg is tettem, és megkérdeztem a portugált, mit jelent az, hogy egy spanyolomat sem látom csónakjában. Felszólítottam a kormányzót, jöjjön nyugodtan hajómra, és jó szavakkal bizonykodtam, hogy minden kívánságát teljesíteni fogom. Ezenközben az volt a szándékom, hogy elfogatom a

¹⁸ Egy másik forrás szerint mezítláb is.

Magyarazatya LXXIX. Prædicatio. 837

miotok Hispaniok az uy világban (hogy mar az Eccle-
 stanak sine alat) az uy világbelieknek, sörnyű ver-onta-
 sokat, à holot sok ezer embereket az Spaniolok megh öl-
 tenek, nemelleyeket darabrol darabra fel kontzolanak,
 nemelleyeket megh egerenek, nemelleyeket fel akaítanak,
 nemelleyeket az ebekkel faggattatának, es ki győzne elő
 számolni az uy világbelieknek nyomoruságokat, az mint
 ezeknek Historiájokat *Urbanus Calveto* búseggőssen megh
 írta. Ez az uy vilagh az melyet Amerikanak Indianak
 hívónk ki Christophorus Columbus talála. 1492. eszté-
 dőben.

*1492. eszté-
 dőben.*

Hittérítők (*Philoponus*)

A benszülöttek a rabszolgaság helyett az öngyilkosságot választják (*Benzoni*)

Újvilági idill „indiánokkal” és európaiakkal (*Philoponus*)

kormányzót és ily módon kényszerítem, hogy embereimet szabadon bocsássa. Ezzel a hadicsellel nem szegem meg a portugálnak tett ígéretemet, hogy személye nálam biztonságban lesz, mert hiszen ő sem tartotta be előtte való napon tett ígéretét, hogy megőrzi a békét és nem bántja személyünket. De a kormányzó, aki gonoszságot forralt, nem mert hajómra jönni.

Amikor láttam, hogy a portugál semmiképpen sem akar hajómra jönni, megkérdeztem tőle, mi okon tartja vissza embereimet, és megértettem vele, hogy eljárása nem lesz kedves a portugál király szemében, minthogy a portugáloknak a kasztíliai királyok országaiban nagy a becsületük, szabadon járnak-kelnek kényük-kedvük szerint és úgy lakozhatnak ott, akárha Lisszabonban lennének. Hozzátettem, hogy a király és a királyné ajánlóleveleket adott nekem a földkerekség valamennyi fejedelméhez és uralkodójához, amelyeket megmutathatok neki, ha közelebb jön. Én vagyok, mondtam, az óceán admirálisa és alkirálya Indiának, amely immár Felségtek birtoka lett, és megmutathatom neki a Felségtek által saját kezűen aláírt parancsokat és lepecsételt leveleket.

Meg is mutattam neki messziről ezeket az okmányokat, miközben elmagyaráztam, hogy Kasztília királyát és királynéját a legigazabb barátság fűzi Portugália királyához és hogy parancsolóimtól azt az utasítást kaptam, tanúsítsam a legnagyobb tiszteletet a portugál hajók iránt, amelyekkel útközben találkozom. Ha a kormányzó nem bocsátaná szabadon fogva tartott legénységemet, akkor is folytatnám utamat Kasztília felé, mivelhogy még mindig elegendő legénység van hajómon ahhoz, hogy Sevilleba vitorlázzam. Mondtam, gondolja jól meg, hogy ő és az övéi súlyos büntetést fognak kapni, ha nem állanak el ellenséges szándékuktól.

Erre a kormányzó és kísérei azt válaszolták, hogy a szigeten nem ismerik sem Kasztília királyát, sem királynéját, mégkevésbé leveleiket; nem félnek Kasztília uralkodóitól és még szinte meg is fenyegettek, mondván, hogy majd megmutatják nekik, micsoda Portugália. Ezek a szavak felháborodással töltöttek

el. Azt kellett gondolnom, hogy Palosból való elutazásom óta viszály tört ki a két királyság között, vagy talán háború is, és ezért nem mulaszthattam el, hogy a kormányzónak megfelelő módon ne válaszoljak.

Erre a kormányzó ismét felemelkedett csónakjában, és annak rendje és módja szerint felszólított, hajózzam be karavellámmal a kikötőbe, minthogy az ő ura és királya feljogosította erre a parancsra.

Tanúul hívtam mindenkit, aki a karavellán időzött, hogy jegyezzék meg jól a kormányzó eme szavait és tetteit, és becsületszavamat adtam a kormányzónak és embereinek, hogy addig el nem hagyom karavellámat, amíg legalább száz portugált el nem fogok és Kasztíliaába nem hurcolok, miután az egész szigetet tűzzel-vassal elpusztítatom.

Azután ismét horgonyt vetettem azon a helyen, ahol előzően kikötöttem, mert az idő és a szél annyira rosszra fordult, hogy nem volt más választásom.

FEBRUÁR 21.,
CSÜTÖRTÖK

Előző nap tehát elhagytam Santa Maria szigetét, hogy San Miguel szigetére menjek és ott keressék kikötésre alkalmas helyet, ahol mindaddig időzhetnék, amíg a rossz idő, az erős szél és nagy hullámok el nem ülnék. Az éjszaka leszálltáig ide-oda bolyongtam anélkül, hogy partot láttam volna, mert sűrű köd és koromsötétség borította az eget és a tengert.

Fölötte kínos helyzetben voltam, mert karavellámon mindössze három tapasztalt tengerész maradt, többi útítársam vajmi keveset értett a hajózás mesterségéhez. Hajómat egész éjszaka sodorta a tenger, ami sok fáradalmat okozott és veszedelmes is volt a szűnni nem akaró viharban. De az Úr mégis jóságos maradt irányomban, mert a hullámok csak az egyik oldalról ostromolták hajómat. Ha nem így történik és a tenger oly nyugtalan, mint az előző napokban, akkor még sokkal gonoszabb veszedelemmel kell megküzdenem.

Mikor a nap fölkelt és még mindig nem láttam San Miguel szigetét, eltökéltem, hogy visszatérek Santa Maria szigetére és még egyszer megkísérlem biztonságba helyezni embereimet, a csónakot, a hajókötelet és a horgonyt, amelyet ott hátrahagytam....

(Kolumbusz csodálkozik azon, hogy a Kanári- és Azori-szigetek közelében ilyen viharokkal találkozók, holott „Indiában” egész ott-tartózkodása alatt gyönyörű idő volt, majd ezt az elmélkedést fűzi hozzá:)

A teológusok és a bölcs filozófusok alkalmasint igazat mondanak, amikor azt állítják, hogy a földi paradicsom a legtávolabbi keleten fekszik, mert ott fölötté szelíd az éghajlat – és íme, a szigetek, amelyeket most felfedeztem, „a kelet végén” fekszenek.

Tegnap visszahajóztam Santa Maria szigetére s ismét ott vetettem horgonyt, ahol a múltkor menedéket kerestem. Nemsokára az egyik szemben fekvő szirten feltűnt egy férfiú, aki köpenyével intett felénk és azt kiáltotta a karavella legénységének, hogy ne hajózzunk el innét. Kisvártatva vízre szállt a Niña csónaka, benne öt matróz, két pap és egy közjegyző, akik személyi szabadságuk biztosítását kérték. Minnekutána ezt megadtam, felszálltak a karavellára. Minthogy közben beállt az éj, ott is aludtak a hajón, ahol nagy tisztességgel fogadtam őket.

Másnap arra kértek a portugálok, mutatnám meg nekik Kasztília uralkodóinak felhatalmazását, hogy megállapíthassák, vajon utamat csakugyan amaz uralkodók megbízásából és engedélyével tettem-e meg. Láttam, azt akarják mindenáron bebizonyítani, hogy cselekedeteik tökéletesen jogosak voltak. Ha ma egészen másképp viselkedtek, ez csupán csak az okból történt, mert személyemet nem tudták oly egyszerűen hatalmukba keríteni, mint gondolták. Minthogy be kellett látniuk, hogy gonosz csínyük megghiúsult, most azon iparkodtak, hogy semmivé tegyék a fenyegetéseket, amelyekkel illettem őket, mivelhogy fölötté féltek, hogy szavaimat rövidesen tettek fogják követni. Hogy megszabadítsam a portugálok fogságába esett férfiakat, hajlandó voltam megmutatni nekik a körlevelet, amelyet a király és a királyné írtak és rámbíztak, és amelyben a föld valamennyi fejedelméhez és uralkodójához szóltak. Ezenfelül eléjük tártam egyéb okmányokat is.

Ezzel a portugálok be is érték, és ismét visszatértek a partra. A foglyokat mindjárt szabadon bocsátották, és előhozták a Niña csónakját is. A megszabadí-

FEBRUÁR 22.,
PÉNTEK

tott legénységtől megtudtam, hogy a portugálok nem bocsátják őket szabadon, ha sikerül személyemet is fogságba ejteniök, mert a kormányzó kijelentette, hogy így parancsolta meg neki ura és királya.
(*Ezután Kolumbusz folytatta útját.*)

MÁRCIUS 3.,
VASÁRNAP

Az éjszaka beálltakor tovább folytattam utamat kelet felé. Egészen váratlanul vihar tört ki, elszakította valamennyi vitorlámat úgy, hogy ismét súlyos veszedelembe sodródtam; de az isteni Gondviselés ezúttal is megmentett. Ismét sorsot húztunk, hogy ki zárándokoljon egy szál ingben a Huelva melletti cintái Szűz Máriához. És a sors ismét énram esett. A Niña egész legénysége fogadalmat tett, hogy ha egyszer épségben kikötőbe ér, megmenekülése után az első szombaton kenyéren és vízen fog bőjtölni.

Mielőtt elszakadtak a vitorlák, 60 tengeri mérföldet tettünk meg, de később csak vitorla nélkül futottunk a szél előtt, minthogy a vihar nem szűnt és a tenger vadul tajtékzott. A közeli szárazföld néhány jelét észleltük – valóban Lisszabon magasságában voltunk.

MÁRCIUS 4.,
HÉTFŐ

Az előző éjszakán oly borzalmas vihart kellett kiállnunk, hogy már-már azt hittük, elközelgett utolsó óránk. A vadul egymásra torlódó hullámok és széltolcsérek mintha az égbe akarták volna hajítani hajónkat; közben zuhogott az eső és villámok cikáztak. De Isten úgy határozott, hogy ne kelljen elpusztulnom. Így hajóztam az első éjjeli őrség idejéig, amikor a matrózok végre földet pillantottak meg.

Hogy ne rohanjunk vakon a partnak és megtudakoljuk, vajon akad-e számunkra öböl vagy kikötő, ahol menedéket lelhetünk, felhúztam a szélmentes oldalon lévő vitorlát, mert csak így tarthattam magam a nyílt tengeren, ámbátor nem minden veszedelem nélkül. Isten megőrizött bennünket napfelkeltéig, jóllehet mindannyian szinte megbénultunk a fenyegető hajótöréstől való félelem miatt.

A nappali világosságban felismertem, hogy a cintrai szirt áll előttünk, mellette a lisszaboni folyó, ahová be szándékoztam hajózni, minthogy mást nem igen tehettem. Cascaesben, a folyó torkolatánál levő

városban nem köthettem ki a nagy vihar miatt. A város lakói az egész délelőttöt azzal töltötték, hogy mélységes áhítattal imádkoztak a tengeren veszedelmek közt forgolódó hajósok megmeneküléséért. Mikor látták, hogy éppen és sértetlenül hajózunk felfelé a Tajón, mindannyian odasiettek, hogy üdvözöljenek bennünket és álmélkodjanak a biztos halálból történt megmenekülésünkön.

Így jutottam el Rastellóba, Lisszabon fölött a folyón, itt tengerészek elmondták nekem, hogy emberemlékezet óta nem volt ilyen viharos telük; csak a flandriai partokon huszonöt hajó süllyedt el mindeztől, míg Lisszabon előtt számos hajó már négy hónapja horgonyoz, mert nem mehet ki a tengerre.

Mindjárt nekiültem és levelet írtam a portugál királynak, értesítettem megérkezésemről és tudtára adtam, hogy 9 mérföldnyire tőle kötöttem ki. Továbbá közöltem vele, hogy Kasztília uralkodóitól azt a parancsot kaptam, el ne mulasszak kikötni a portugál király kikötőiben és ott fizetés ellenében szerezzek be mindent, amire szükségem van. Végül pedig arra kértem, engedné meg, hogy karavellámmal egészen Lisszabonig felmehessek a folyón, nehogy valami gonosztevő a hajón található aranyra és a vidék lakatlanságára való tekintettel arra a gondolatra vetemedjék, hogy megtámadjon bennünket. Ezt azzal a szándékkal is cselekedtem, hogy a portugál király megtudja, miképpen én Indiából és nem Guineából érkeztem vissza.¹⁹

A mai nap folyamán egy fegyveres csónakon a karavellához jött Bartolomeo Diaz,²⁰ ama hatalmas portugál hadihajó gazdája, amely Rastello előtt horgonyzott és vélekedésem szerint a legjobban épített és legerősebben felfegyverzett hajó, amelyet valaha láttam. Felszólított, hogy szálljak be a csónakba, mert át akar adni engem a király minisztereinek és ama hajó parancsnokának.

MÁRCIUS 5.,
KEDD

¹⁹ Mert Guiena a portugálok birtoka volt.

²⁰ A Jóreménység fokának híres felfedezője, amelyet 1487-ben vagy 1488-ban hajózott körül.

Mire azt válaszoltam, hogy én, mint a kasztíliai királyok admirálisa, nem tartozom számadással amaz uraknak s ennek okából nem is szándékozom elhagyni hajómat, hacsak fegyveres erőszakkal nem kényszerítenek. Erre Diaz úgy vélte, küldjem el magam helyett hajóm parancsnokát.

Azt válaszoltam, hogy sem magam, sem más erről a hajóról nem fog engedni e parancsnak, hacsak erővel nem vonszolnak bennünket a partra. Mert ha magam helyett mást engednék odamenni, az ugyanannyi volna, mintha magam mennék. Az admirálisoknak, akik Kasztília királyainak szolgálatában álltak, mindig az volt a szokásuk, hogy inkább meghaltak, mintsem hogy magukat vagy akár egyetlenegy embert is legénységükből kiszolgáltassanak idegeneknek.

(Ez a Don Quijote-i bátorság megmenti Kolumbuszt a portugál király és Diaz féltékenységétől.)

Erre Bartolomeo Diaz kissé mérsékelte felsőbbbséges beszédét és azt mondta, ha nem akarok elhatározásomtól tágitani, ám cselekedjem, ahogy jónak látom. De mindenesetre mutassam meg neki a kasztíliai uralkodók körlevelét. Ezt a legnagyobb örömmel megmutattam, mire a portugál visszatért hajójára, hogy ott a hajó kapitányának, Alvaro Damánnak beszámoljon a dologról. Ez utóbbi most teljes díszben és ünnepi kűrtharsogás közt karavellánkra jött, ahol hosszasan társalgott velem és kijelentette, hogy szívesen teljesíti minden kívánságomat.

MÁRCIUS 6.,
SZERDA

Amikor híre ment annak, hogy Indiából jöttem, Lisszabonból olyan nagy sereg érkezett engem meglátogatni és az indiánokat megbámulni, hogy nem győztem eleget álmélni. Mindannyian nagyon csodáltak bennünket és úgy vélték, hogy az isteni gondviselés azért tüntette így ki Kasztília királyait, mert istenfélők és nincs más kívánságuk, mint Istennek szolgálni.

MÁRCIUS 8.,
PÉNTEK

Ma Don Martin da Noronhas útján megkaptam a portugál király levelét, amelyben arra kér, keressem fel mostani rezidenciáján, minthogy az egyre tartó rossz idő nem engedi meg, hogy karavellájával

kifusson Lisszabon kikötőjéből. Ámbár eleinte nem-
igen tudtam rászánni magam, hogy elhagyjam kara-
vellámat, később mégis eleget tettem a meghívásnak,
hogy minden gyanú elejét vegyem,²¹ partra szálltam,
és Sacavemben éjszakáztam.

A király meghagyta minisztereinek, lássanak el
mindennel, anélkül, hogy fizetést fogadnának el érte,
és kedvezzenek minden kívánságomnak.

Ma elhagytam Sacavemet, hogy felkeressem a ki-
rályt jelenlegi rezidenciáján, Val Paraisóban, amely
kilenc mérföldre fekszik Lisszabontól. Minthogy
esett az eső, csak éjszakára érkeztem meg oda.

A király udvarának legnevezetesebb tisztjei által
nagy becsülettel fogadott és személyesen is minden-
képpen kitüntetett, üléssel kínált meg magával szem-
közt és szívélyesen fordult hozzám. Kijelentette,
hogy parancsot adott ki, miszerint emberei tegyenek
meg mindent, ami Kasztília királyának és nekem
szükséges, és örömét nyilvánította ki, hogy elindul-
tam erre az útra és hogy ilyen szerencsésen meg is
tettem. Csakhogy úgy vélekedik, hogy a közte és
Kasztília királya közt megkötött szerződés értelmé-
ben ez a felfedezés és hódítás az ő osztályrésze.

Erre azt feleltem, hogy e szerződést nem ismerem;
csak annyit tudok, hogy Kasztília uralkodói meg-
hagyták nekem, ne mennék sem Minába, sem pedig
Guinea egyéb helyeire. Ezt a parancsot Kasztília
uralkodói Andalúzia kikötőiben közhírré tették, még
mielőtt elindultam volna utamra.

A király nagy udvariassággal azt felelte, hogy ezt
az ügyet elintézhetik közvetítők nélkül is és a cratói
perjel vendégszeretetébe ajánlott, aki ama vidék leg-
első embere. Ez utóbbi elhalmozott tiszteletének és
becsülésének jeleivel.

Ma szentmise után a király ismét megkérdezett,
vajon nincs-e szükségem valamire, hogy azt mindjárt
megadhassa nekem. Aztán hosszabb társalgásba kez-

MÁRCIUS 9.,
SZOMBAT

MÁRCIUS 10.,
VASÁRNAP

²¹ Ti., hogy esetleg olyan földeket foglal el, amelyekre a portugál
király is igényt tart.

dett az óceáni utazásról és mindegyre felszólított, hogy üljek le vele szemközt és egyéb módon is fölötte kitüntetett.

MÁRCIUS 11.,
HÉTFŐ

Ma búcsút vettem a királytól. Azzal a feladattal tisztelt meg, hogy egy és más üzenetet adjak át Kasztília királyának és királynéjának, és a legteljesebb jóssággal viseltetett irányomban.

Ebéd után elindultam, Don Martin da Noronha és az udvar számos nemesembere jó darabon elkísért. San Antonio kolostorába mentem innen, ez Villafrauca városa fölött emelkedik, itt tartózkodott a királyné. Hódolattal borultam lábához és megcsókoltam kezét, eleget tévén kívánságának; értésemre adatta ugyanis, hogy elutazásom előtt okvetlenül keressen fel. A királyné társaságában találtam a herceget és a márkít is. Mindannyian nagy tiszteességgel fogadtak. Mikor beesteledett, búcsút vettem a királynétól és Alhandrába mentem, hogy ott töltssem az éjszakát.

MÁRCIUS 12.,
KEDD

Ma, amikor éppen elhagyni készültem Alhandrát, hogy karavellámra visszatérjek, felkeresett a királynak egy apródja, aki ura nevében közölte, hogy őfelsége megparancsolta neki, szolgáljon nekem úti társaságul és gondoskodjék szállásomról és lovakról, ha szárazföldön akarnék Kasztíliába menni.²² Miközben elbúcsúztam az apródtól, egy öszvért vezetett elő, hogy azon lovagolnék, kísérom pedig, a Niña kapitánya, egy másik öszvért kapott. Jól tudtam, hogy a király küldöttje 20 kardot adott ajándékba a kapitánynak. A király ezzel nyilvánvaló tanújelét akarta adni jóindulatának, hogy a kasztíliai király és királyné értesüljenek róla.

Éjszaka lett, mire ismét elértem karavellámat.

MÁRCIUS 13.,
SZERDA

Ma reggel nyolckor az árt és az északnyugati szelet felhasználva felszedtem a horgonyt, hogy Sevilába menjek.

²² Kolumbusz óvatosan nem fogadta el ezt az ajánlatot, mert attól tartott, hogy a portugálok csapdát állítottak számára.

Péntekre virradó éjszaka ugyanabban az irányban folytattam utam, és napkeltekor Saltes magasságába értem. Déli tizenkét órakor az árral elhaladtam a saltesi homokzátony mellett, be a kikötőbe, amelyből a múlt esztendő augusztus harmadikán útnak indultam.

Ezzel be is fejeztem hajónaplómat. Még csak azt fűzöm hozzá, hogy eltökéltem, hogy a tengeren Barcelonába megyek, ahol az évnek ebben a szakában a király és a királyné tartózkodik, s ott részletesen beszámolok egész utazásomról, amelyet isteni kegyelemből kitervezhettem és véghez is vihettem. Mert egész lelkemmel hiszem, hogy Isten mindenhatósága cselekszik minden jót ezen a földön, és minden jó, ami nem bűnös; mert nincs semmi, ami Isten akara- ta nélkül történhetnék.

Tengeri utamnak szerencsés kimenetele a legcsodálatosabb isteni bizonyíték szavaimnak igazsága mellett. De bizonyítják azt a nagyszámú csodák is, amelyeket az Úr utazásom folyamán véghezvitt és amelyeket itt feljegyeztem. Isten kegyelme kiváltképpen kitetszik abból, hogy annyi fontos és hatalmas személy ellenkedése dacára, akik az udvarban Felségteknél rossz híremet költötték és vállalkozásomat csalóka álmodozásnak minősítették, mégis sikerült tervemet elfogadtatnom. Bízom Istenben, hogy az általam véghezvitt tett az egész kereszténységnek tisztességére válik és sosem lesz hozzá hasonló cselekedet.

DEO GRATIAS

Ezekkel a szavakkal fejezi be Don Cristobál Colón admirális első útjáról való beszámolását, amely utat azért tett meg, hogy Indiát megtalálja. Úgy beszélt, mint okos ember és bölcs próféta. De a balgatatag emberek nem tudták megbecsülni a lelki és ideig való javakat, amelyeket a Mindenható Spanyolországnak ajándékozott, mert Spanyolország, a kapzsiság és nagyravágyás karmaiban, nem mutatkozott méltónak a szellemi javakra, hacsak nem tekintjük az Úr egy-két hűséges szolgáját.

KÉPJEGYZÉK

[A 16. oldal után]

Kolumbusz Kristóf. Bullant rézkarca Thevet nyomán. In: *Marius André: Das wahre Abenteuer des Christoph Columbus.* Wien–Leipzig, 1927, 305.

Genova a 15. században. Fametszet a *Nürnbergi Krónikából.* In: *Ernle Bradford: Christoph Columbus.* London, 1973, 26.

Az emléktáblával jelölt ház részlete, amelyben Kolumbusz gyermekéveit töltötte. In: *Genova, storia – arte.* Ed. R. Grosso. Genova, 1922.

Az Indiába vezető szárazföldi út a brassói *Honterus János* térképén. *Rudimenta Cosmographica.* Tiguri, 1546.

Spanyol aranypénz Ferdinánd és Izabella képmásával. British Museum, London. In: *E. Bradford: i. m.* 188.

Santa Maria-típusú hajó a *Kolumbusz-jelentés* 1493. évi bázeli kiadása alapján. In: *Christoph Columbus: Bordbuch.* Zürich–Leipzig, 1941, 20.

Kolumbusz címere. British Museum, London. In: *E. Bradford: i. m.* 175.

Az eredeti hajónapló fennmaradt lapja. In: *Ch. Kolumbus: i. m.* 128.

Kolumbusz aláírása. In: *Ch. Kolumbus: i. m.*

Karavellák a kikötőben. *Theodore de Bry: America,* 1594. In: *E. Bradford: i. m.* 44.

Kolumbusz palosi búcsúja Ferdinándtól és Izabellától. *Th. de Bry i. m.* In: *E. Bradford: i. m.* 83.

[A 24. oldal után]

Honterus János világtérképe. *Rudimenta...*, 1546.

Rudimenta... 1534. évi krakkói kiadásának címlapja

Az ismert kontinensek felsorolása *Honterus*nál...

...és Amerika, mint a nyugati szigetek egyike ugyanott

Asztrolábium és kvadráns. *Diego Garcia Palacio: Instrucion Nauthica,* 1587. In: *E. Bradford: i. m.* 100.

Kolumbusz mitológiai alakok társaságában. *Th. de Bry: i. m.* In: *E. Bradford: i. m.* 111.

Kolumbusz bejegyzése Marco Polo útleírásában, amelyet a hajóra is magával vitt. *Biblioteca Capitular Colombina,* Sevilla. In: *E. Bradford: i. m.* 79.

Amerika és Kelet-Ázsia térképe. *J. Stobnicza: Introductio in Claudii Ptolomei Cosmographiam,* 1512. In: *M. André: i. m.* 336.

Hajó repülőhalakkal. *Th. de Bry: i. m.* In: *E. Bradford: i. m.* 98.

Kolumbusz térképvázlata Hispaniola északnyugati partjáról. In: *Klaus Bürger: Christoph Columbus.* Leipzig, 1979, 64.

Partraszállás a szigeten (Fametszet a *Kolumbusz-jelentésből.* In: *Ch. Kolumbus: i. m.* 82),

...amelyet így rajzolt meg valamivel később a térképész. *Benedetto Bordone: Isolario,* 1534. In: *E. Bradford: i. m.* 195.

A Kolumbusz által felfedezett szigetek. Fametszet a *Kolumbusz-jelentésből*. In: *Ch. Kolumbus*: i. m. 306.

Európaiak az Újvilágban. *G. Dato*: La lettera delle isole che ha trovato novamente il Re di Spagna, 1493. In: *M. André*: i. m. 145.

[A 32. oldal után]

Evező benszülöttek. *Girolamo Benzoni*: La Historia del Mondo Nuovo, 1572. In: *E. Bradford*: i. m. 118.

Jelenetek az indiánok életéből. *Amerigo Vespucci*: Von der neuen Welt und fremden Insulen, 1534. In: *M. André*: i. m. 264.

Kuba. *B. Bordone*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 204.

Készül az indiánok kenyere (*G. Benzoni*: i. m. In: *E. Bradford* i. m. 223)...

...és bora. *Th. de Bry*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 136.

G. Benzoni: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 118.

Első találkozás a dohánnyal. In: *E. Bradford*: i. m. 130.

Aranymosó benszülöttek. *Oviedo*: Coronica de las Indias, 1547. In: *M. André*: i. m. 248.

Gyöngyhalászok az Újvilágban. *Th. de Bry*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 246.

Az ananász és a burgonya egyik első ábrázolása. *Honorius Philoponus*: Navigatio in Novum Mundum sive Americam R. patrum monachorum ordinis S. P. Benedicti, 1621. In: *M. André*: i. m. 311.

[A 48. oldal után]

Életkép *Vespucci* művéből. I. m. in: *M. André*: i. m. 224.

Ilyen buzogányokkal és íjakkal Kolumbuszék is találkoztak. *André Thevet*: Singularitez de la France Antartique, autrement nommée Amerique et de Plusieurs Terres et Isles Découvertes de Notre Temps, 1558. In: *E. Bradford*: i. m. 159.

A kannibálok szigete *Philoponus* (i. m. in: *M. André*: i. m. 296)...

...és *Thevet* képzeletében (i. m. in: *E. Bradford*: i. m. 158)

Spanyol támadás indián falu ellen. *Th. de Bry*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 208.

Az európai hódítók aranyéhségének csillapítása...olvasztott arannyal. *G. Benzoni*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 220.

[Az 56. oldal után]

A kard és kereszt szövetsége. *Bartholomäus de las Casas*: Umbständige wahrhaftige Beschreibung der Indianischen Ländern ...in das Teutsche übersetzt, 1665. In: *M. André*: i. m. 256. és *Kecskeméti Alexis János*: Az Daniel Propheta Könyvenek az Szent Írás szerint való igaz magyarázattya. LXXIX. Praedicatio, 1621.

Hittérítő. *H. Philoponus*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 181.

A benszülöttek a rabszolgaság helyett az öngyilkosságot választják. *G. Benzoni*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 221.

Újvilági idill „indiánokkal” és európaiakkal. *H. Philoponus*: i. m. In: *E. Bradford*: i. m. 206.

KOLUMBUSZ ÚTINAPLÓJA

„... milyen kicsinyek a dolgok közelről nézve, milyen lényegtelen apróságokkal kezdődik az újkor, milyen kevésbé tudják a történelemalkotó emberek, hogy mit cselekszenek. Kolumbusz és társai hőiesen nekivágnak a még át nem hajózott óceánnak, három karavellával, mai fogalmak szerint három törékeny bárkával – és ebből lesz Amerika!”

Szerb Antal

Ára: 250,— Ft

KOLUMBUSZ   ÚTINAPLÓJA

